

VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS

ADOMAS POŠKA

IV kursas, Vadyba, Apskaita ir auditas

Baigiamasis bakalauro Darbas

**ĮMONĖS KREDITINGUMUI ĮTAKĄ DARANČIŲ FINANSINIŲ
RODIKLIŲ ANALIZĖ**

Darbo vadovė
Dr. Gerda Jurkonienė

Vilnius, 2023

TURINYS

IVADAS.....	3
1. KREDITINGUMO SVARBA IR KREDITINGUMUI ĮTAKĄ DARANTYS VEIKSNIAI .5	
1.1. Kreditingumo samprata.....	5
1.2. Įmonės kreditingumo nustatymas	8
2. FINANSINIŲ KREDITINGUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ	15
2.1 Finansiniai kreditingumo rodikliai.....	15
2.2. Finansinių kreditingumo rodiklių grupės ir jų reikšmės	17
3. TRANSPORTO SEKTORIJE VEIKIANČIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ IR E. ALTMAN BANKROTO PROGNOZĖS ANALIZĖ	21
3.1 Tyrimo metodologija ir bazė	21
3.2 Tyrimo analizė.....	23
3.3. Tyrimo rezultatų vertinimas	33
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	40
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	43
SANTRAUKA.....	46
SUMMARY	47

IVADAS

Darbo temos aktualumas. 2007-2008m. ekonominė krizė paskatino įmones atlikti išsamesnį klientų veiklos vertinimą, kuris padėtų įmonėms išvengti nemalonumų ateityje, sumažintų kredito riziką. Prie kreditingumo svarbos taip pat prisidėjo ir Covid-19 pandemija, ir Rusijos invazija į Ukrainą. Kreditingumas šiai dienai yra labai svarbus, siekiant nustatyti, ar įmonė pradedama dirbti su potencialiu klientu nepatirs nuostolių.

Kreditingumas yra suprantamas kaip įmonės mokumo, gebėjimo vykdyti finansinius įsipareigojimus, kiekybinis ir kokybinis patikrinimas, kuris padeda nustatyti įmonės finansinę situaciją. Kreditingumas padeda įmonei suprasti, į ką reikėtų atkreipti dėmesį, kur reikėtų padaryti pasitempti Kreditingumo nauda nėra tik savo įmonės įsivertinimas – kreditingumas padeda įsivertinti ir potencialius klientus, taip sumažinant verslo riziką. Toks įmonės vertinimas yra skiriamas į dvi grupes: kiekybinį ir kokybinį vertinimą. Kiekybiniai rodikliai, vertinant finansines ataskaitas, padeda nustatyti ir apskaičiuoti įvairius finansinius rodiklius, kurie padeda nustatyti įmonės kreditingumą. Pasak Peškauskaitės ir Jurevičienės (2017), kokybiniai rodikliai yra susiję su įvairios informacijos internete ieškojimu, klientų ir tiekėjų analize, praeities neigiamos informacijos apžvalga, sektoriaus analize, įmonės konkurencingumo nustatymu. Remiantis Freitaku (2006), kiekvienas bankas renkasi savo būdus, reikalingą rašytinę informaciją, rodiklius, kuriuos reikia apskaičiuoti įmonės kreditingumui nustatyti. Kadangi būdų ir rodiklių yra daug, visų apskaičiavimas nebūtų įmanomas ir nebūtų efektyvus, tačiau likvidumo rodikliai yra vieni iš dažniausiai naudojamų. Šie rodikliai yra ypatingai svarbūs ir analizuojant transporto sektorių, kadangi šiame sektoriuje veikiančios įmonės dažnai susiduria su likvidumo, mokumo problemomis, kurios yra analizuojamos šio darbo tyrime. Be likvidumo rodiklio, kreditingumo rodikliai taip pat yra skirstomi į: pelningumo, stabilumo, aktyvumo ir pinigų srautų. E. Altman (2000) nustatytas įmonės bankroto prognozės modelis, gali taip pat būti siejamas su įmonės kreditingumu, kadangi modelio formulėje galime matyti ir skolos ir nuosavybės santykio rodiklį, įmonės turto pelningumo rodiklį. Tyrimas buvo atliekamas finansų analizės būdu, buvo pasirinktos penkios transporto sektoriuje veikiančios, vidutinio dydžio įmonės, kurių dydis buvo nustatytas remiantis Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymu. Buvo lyginami įmonių trijų ataskaitinių finansinių laikotarpių pasirinkti rodikliai (2021, 2020, 2019 metų), gautos reikšmės lygintos su E. Altman bankroto prognozės teorija.

Darbo problema: Kokie kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai daro įtaką įmonės kreditingumui?

Darbo objektas – finansiniai rodikliai, darantys įtaką įmonės kreditingumui.

Darbo tikslas – nustatyti ir išanalizuoti įmonės kreditingumui darančius įtaką finansinius rodiklius ir palyginti su Altman Z bankroto prognozės modeliu.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėjus įvairių autorių mokslinę literatūrą, apibrėžti kreditingumo sąvoką;
2. Išnagrinėjus mokslinę literatūrą, aprašyti kiekybinius ir kokybinius veiksnius, darančius įtaką įmonės kreditingumui;
3. Išanalizuoti finansinius rodiklius, darančius įtaką įmonės kreditingumui;
4. Išanalizavus pasirinktų įmonių finansinius rodiklius, palyginti juos su Altman bankroto prognozavimo gaunama reikšme.

Darbo metodai. Siekiant kuo geriau atskleisti temą bei temos uždavinius, buvo pasirinkta detali įvairios mokslinės literatūros analizė ir lyginamoji kiekybinė finansinių ataskaitų analizė.

1. KREDITINGUMO SVARBA IR KREDITINGUMUI ĮTAKĄ DARANTYS VEIKSNIAI

1.1. Kreditingumo samprata

Kiekvienai įmonei, siekiančiai išlaikyti savo vardą ir vietą rinkoje, yra svarbu tinkamai valdyti įmonės turimus resursus ir jais tinkamai naudotis, dirbti kuo efektyviau ir pasiekti užsibrėžtus tikslus. Kreditingumas yra pagrindinis dalykas finansavimo įstaigoms, kurios vertina kredito riziką, siekiant kuo saugiau skolinti pinigus.

Mokslinėje literatūroje galima surasti daug skirtingų kreditingumo apibrėžimų (1 lentelė), kurie yra skirtingi dėl finansinio požiūrio kaitos, ekonominės padėties.

1 lentelė

Kreditingumo apibrėžimai (sąvokos)

Autorius	Apibrėžimas (sąvoka)
Aleknevičienė, Jatkūnaitė (2005)	Kreditingumas – tai debitoriaus įvertinimas, ar jis yra pajėgus grąžinti paskolą. Tai vienas iš esminių banko kriterijų dėl paskolos suteikimo.
Stanton (2008)	Kreditingumas – tai gebėjimas ir pasitikėjimas skolininko užtekintu finansiniu saugumu, kai padidėjus kreditui įsipareigojimų nevykdymo tikimybė – maža.
Kousayri (2020)	Kreditingumas – tai kliento finansinių ir asmeninių galimybių įvertinimas, kuris padeda nustatyti kliento galimybes sudengti mokėtinas sumas, kurios atsiranda išdavus paskolą.
Caplinska, Tvaronavičienė (2020)	Kreditingumas – tai debitoriaus pajėgumas pritraukti ir grąžinti finansavimą, vertinamas finansiniais ir teisiniais aspektais.

Sudaryta autoriaus, remiantis lentelėje nurodytais šaltiniais

Pagal pateiktą lentelę (1 lentelė), galime teigti, kad dauguma autorių kreditingumą suprantą panašiai, tačiau išvelgia skirtingus aspektus dėl plataus sąvokos supratimo. Įmonės kreditingumu taip pat galime įvardinti kaip (Caplinska, Tvaronavičienė, 2020):

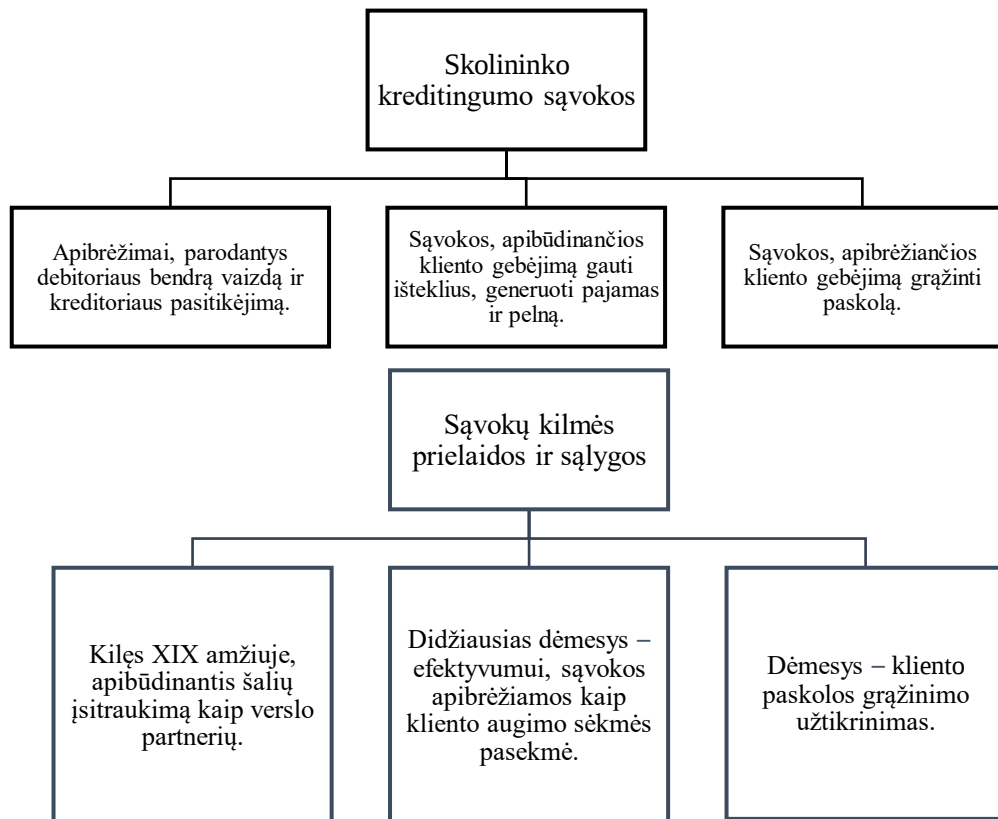
- Įmonės vadovybės reputaciją ir finansinės būklės analizę, už paskolą suteikiamų garantijų įvertinimą;
- Įmonės palyginimą su tame pačiame sektoriuje dirbančiomis įmonėmis (konkurentų analizė);
- Potencialaus skolininko veiklos ir efektyvumo analizę ekonomine ir politine prasme;

- Įmonės įvertinimą paskolos grąžinimo atžvilgiu, suteikiamos paskolos pridėtinės vertės sukūrimo analizę.

Platus šios sąvokos apibrėžimas yra kilęs dėl jos tobulėjimo ir nuolatinių pakeitimų, skirtingo laikotarpio supratimo, tačiau galime teigti, kad praeityje ši sąvoka buvo apibrėžiama kaip kliento kreditingumo lygis, tinkamumas gauti kreditą. Remiantis literatūra (Caplinska, Tvaronavičienė, 2020), galime pamatyti (1 paveikslas), kad šios sąvokos raida yra priklausoma nuo ekonominės aplinkos, vyraujančios pasaulyje, apibrėžimų skirtumas yra atsiradęs dėl skirtingų finansų rinkos etapų.

1 paveikslas

Kreditingumo sąvokos ir jų kilmė

Šaltinis: Caplinska, Tvaronavičienė, 2020, p. 2547

Pasak Venckevičiūtės (2015), vienas iš svarbiausių dalykų, parodančių įmonės kreditingumą, – įmonės mokumo istorija. Mokumas suprantamas kaip gebėjimas laiku ir tinkamai atsiskaityti tiekėjams. Autorė taip pat išskiria šiuos komponentus, kurie sudaro įmonės

kreditingumo vertinimą: bendroji įmonės informacija, įmonės neigiama informacija, įmonės verslo ryšiai, įmonės finansinė informacija. Mokumo svarbą galime įžvelgti ir kitų autorių literatūroje. Pavyzdžiui, Vlachos ir Tolias (2016) teigia, jog finansavimo įstaigos dažnai nekreipia dėmesio į kliento mokumą, jeigu klientas būtent toje kredito įstaigoje vėlavimų neturi. Nuolatinis domėjimasis klientu yra svarbus siekiant sumažinti kredito riziką, nes domintis klientu kai pastebimi pirmi vėlavimo signalai, gali būti per vėlu. Pasak Patulavičiaus (2020), kreditingumas tapo svarbiu rodikliu kiekvienai įmonei, vertinant finansinę būklę po 2007-2008 metų ekonominės krizės. Tuo metu bankrutavo daug įmonių, kurios buvo stiprios rinkoje, neturėjo problemų dėl mokėjimų ar kitų aspektų, kurie dažnai priveda prie bankroto. Tai paskatino tiek pačias įmones, tiek jų kreditorius išsamiau vertinti įmonės finansinę situaciją.

Įmonės kreditingumas – tai rodiklis, padedantis nustatyti, ar įmonė yra pajėgi vykdyti skolinius įsipareigojimus, tokius kaip: atsiskaitymai tiekėjams, partneriams, paskolų grąžinimai. Kreditingumo nustatymas yra reikalingas tam, kad būtų galima tinkamai įvertinti, ar įmonė bus pajėgi vykdyti jai suteiktą kreditą ar įsipareigojimą. Kreditingumo vertinimas yra svarbus kiekvienai finansavimą teikiančiai įmonei, taip pat teikiant klientams prekinį kreditą, kuomet pirkėjui suteikiamos paslaugos ir susitariama, kad jis atsiskaitys ne iš karto, o per tam tikrą laiką. Įmonės kreditingumas susideda ne tik iš finansinių ataskaitų analizės – jis apima ir įmonės praeities mokumą, įmonės veiklos tęstinumą, veiklos planą, įmonės akcininkų ir vadovybės patirtį rinkoje (Freitakas, 2006).

Kreditingumo sąvoka dažnai pasireiškia ir įmonėse, kurios užsiima prekinio kreditu. Prekinis kreditas – tai pardavėjo suteikta paskola pirkėjui, kuomet suteikiamos prekės/ paslaugos, o už jas atsiskaityti susitariama per tam tikrą atidėtą laikotarpį (Kiulkytė, 2017). Pasak Jasienės ir Laurinavičiaus (2009), prekinis kreditas yra vienas iš svarbiausių produktų smulkiam ir vidutiniam verslui, tai vienas iš trumpalaikio finansavimo būdų.

Šiomis dienomis yra populiari teikiama paslauga įmonėms – *įmonės kreditingumo reitingo nustatymas*, kuris padeda įmonėms suvokti, kokios yra jų galimybės gauti finansavimą, ties kur galbūt reikėtų pasitempti, tai pat galima sužinoti, koks yra įmonei rekomenduojamas kredito limitas.

Taigi, įmonės kreditingumas yra svarbus tiek įmonei, siekiančiai išlikti konkurencingai rinkoje, tiek ir kredito įstaigoms arba potencialiems įmonės tiekėjams ar klientams. Kreditingumo įvertinimas padeda pasiruošti galimoms problemoms ar susilaikyti nuo vieno ar kito sprendimo. Kiekviena įmonė, siekdama įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, turi žinoti savo kreditingumą ir siekti jį pagerinti.

1.2. Įmonės kreditingumo nustatymas

Kiekvienai įmonei, siekiančiai išlikti konkurencingoje rinkoje, dažnai neužtenka nuosavų lėšų, siekiant nuolatinės plėtros, todėl dažnai įmonės kreipiasi į įvairias finansavimo įstaigas arba investuotojus, siekdamos pritraukti papildomo finansavimo bei taip didinti įmonės pajėgumą ir įmonės dydį. Kad įmonė galėtų gauti lėšų, kreditorius privalo tinkamai įsivertinti, ar įmonė yra pajėgi atlikti skolinius įsipareigojimus. Pasak Tamošauskaitės (2021), kreditingumo nustatymas susideda iš kokybinio ir kiekybinio vertinimo:

- *Kiekybinis vertinimas* – įmonės finansinių rodiklių apskaičiavimas, prognozinių rodiklių vertinimas, praeities pasiekimų įvertinimas, palyginimas su kitomis tame pačiame sektoriuje dirbančiomis įmonėmis rodiklių atžvilgiu. Atsakymai yra gaunami skaitinėmis išraiškomis, koeficientais.
- *Kokybinis vertinimas* yra šiek tiek platesnis, jis neapima skaičiavimų, labiau yra grindžiamas žodiniais pranešimais, skaitomąja analize. Kokybinis vertinimas apima šiuos dalykus: įmonės veiklos metu atsiradusią neigiamą informaciją (teismai, vėlavimai kreditoriams, areštai, antstolių raginimai), įmonės vadovų praeitį (t. y. anksčiau valdytos įmonės, ar neturėjo praeityje įmonių, kurioms iškeltos bankroto procedūros ar likvidavimas), įmonės sektoriaus apžvalgą, parduodamų prekių likvidumą (t. y. kainų palyginimą su kitomis panašias prekes pardavinėjančiomis įmonėmis), kliento pirkėjų analizę, pirkėjų diversifikaciją (kuri yra apibūdinama kaip pirkėjų „įvairovė“, nepriklausymas nuo vieno pirkėjo, taip sumažinant nuostolius pirkėjo nemokumo atveju), įmonės veiklos tęstinumą, veiklos laikotarpį, tiesioginius susitikimus su klientu (Balsevičienė, 2021). Šiomis dienomis vienu iš svarbių aspektų įmonės kreditingumui nustatyti tapo ir kliento partneriai. Jei klientai dirba su sankcionuotomis valstybėmis, kreditoriai stengsis atidžiau susipažinti su įmone, ją įvertinti, arba kitaip nenorės su ja bendradarbiauti.

Įmonės rengdamos finansines ataskaitas, siekdamos įtikinti savo potencialiems klientams ar gauti prekinį kreditą, gali parodyti ne tikrą įmonės vaizdą taip siekdamos pasipelnyti. Todėl labai svarbu yra atsižvelgti ne tik į įmonės finansines ataskaitas, bet ir į įmonės, vadovaujančių žmonių praeitį. (Kuktaitė, Javaitienė, 2011).

Pasak V. Valvonio (2004), įmonių kreditingumo vertinimas finansavimo įstaigose turi sutapti vertinant visus klientus vienodai, taip laikantis nustatytos įmonės rizikos politikos gali būti išvengiama daugiau potencialių nuostolių, sprendimas dėl įmonei paskolos suteikimo ar ne turi

būti priimamas keturių akių principu, kuris padeda išvengti žmogiškų klaidų, svarbios yra planuojamos suteikti paskolos užtikrinimo priemonės. Remiantis C. Chappell (2013), kiekvienai kreditą suteikiančiai įmonei svarbu nusistatyti savo rizikos politiką, jos toleranciją, jei rizika didelė – apsvarstyti, ar debitoriaus nemokumo atveju įmonė nepatirs reikšmingų nuostolių. Vertinant riziką svarbu nusistatyti ir išėjimo planus, kaip kliento nemokumo atveju įmonė galėtų išsisukti su kuo mažesniu nuostoliu (užtikrinimo priemonės). Įmonės geras kreditingumo reitingas ne visada reiškia, kad įmonė gaus finansavimą, šioje vietoje visgi, kreditoriai turi galutinį sprendimą finansavimo suteikimui. Lietuvos bankas (2019) pateikė finansavimo atmetimo priežastis, dėl kurių įmonės negauna finansavimo (2 paveikslas).

2 paveikslas

Priežastys, dėl kurių įmonės negauna finansavimo

Šaltinis: Lietuvos Bankas, 2019

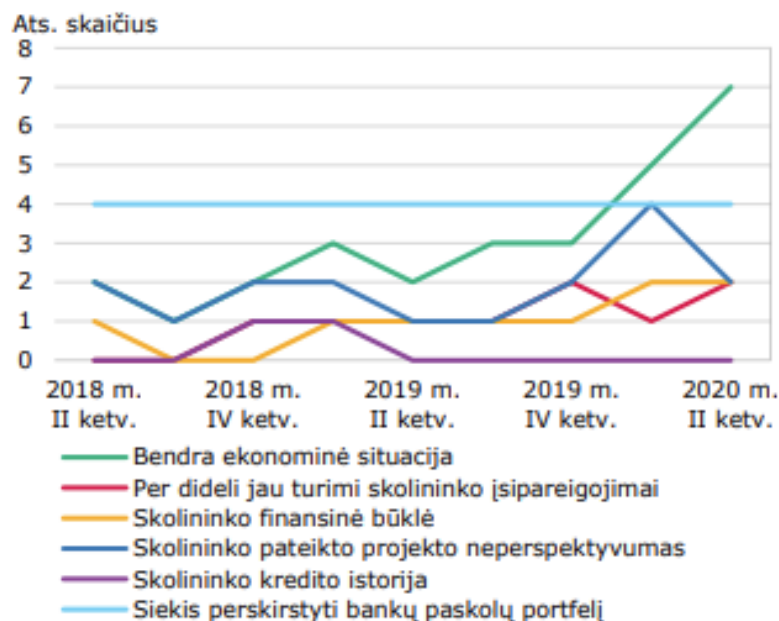
Pagal Lietuvos Banko pateiktą priežasčių statistiką, galime teigti, jog didžioji dalis įmonių, kurios kreipiasi dėl finansavimo, gauna neigiamus finansavimo sprendimus dėl nemotyvuoto kredito įstaigos atsisakymo (kapitalo, iš kurio skolinama trūkumas, sudėtingas, finansavimo įstaigai nebūdingas projektas) ir prastai įvertintos įmonės finansinės būklės (neįsigilinama į projekto esmę, atmestinais pasižiūrima į įmonės planus, prognozes ir projekto aprašymą, finansavimo poreikį). Pasak Malaitytės ir Galinienės (2007), vertinant kliento finansines galimybes ir prognozes, paviršutiniškai atsižvelgiama į įmonės vadovų kvalifikaciją, darbuotojų skaičių ir skaičiaus kitimo tendencijas, kredito įstaigos dažnai neatsižvelgia į produkto gamybos

procesus ar juos lemiančius veiksnius, jų pokytį. Taip pat minėtos autorės išskiria, kad atliekant tokias paviršutiniškas patikras nėra pilnai išanalizuojamas verslo modelis ir finansavimo poreikis, įvertinimui yra svarbu tinkamai išanalizuoti ekonominę, politinę ir teisinę įmonės padėtį.

Kredito įstaigos turi ir savo pusę, dėl ko įmonės negauna finansavimo arba gauna ne tiek, kiek yra poreikis gauti (3 paveikslas).

3 paveikslas

Kredito įstaigų pagrindinės finansavimo atmetimo priežastys

Šaltinis: Lietuvos Bankas, 2019

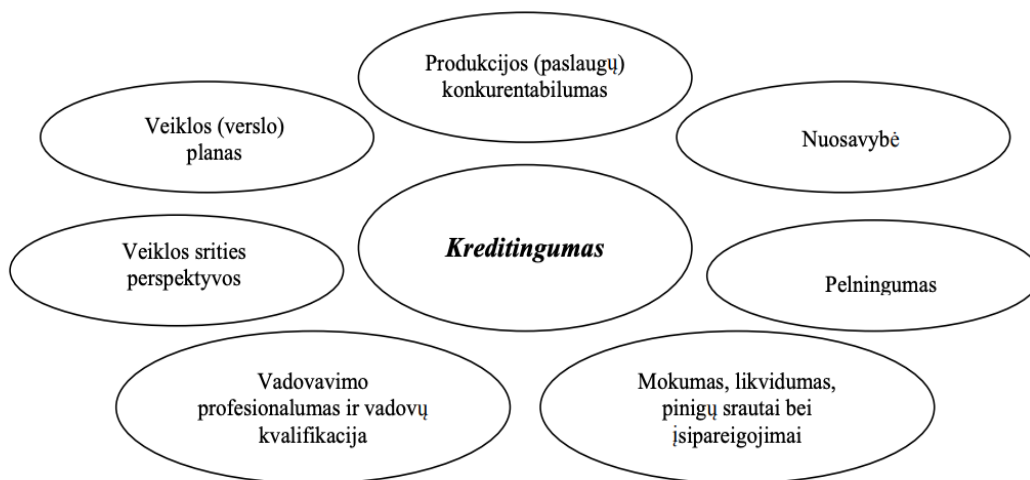
Šiame grafike galime įžvelgti ir suprasti dominuojančias priežastis, dėl kurių įmonės negavo finansavimo pagal kredito įstaigas. 2020 m. II ketvirtį bendros ekonominės situacijos atsakymų augimą lėmė Covid-19 pandemija, kuri daugeliui verslų buvo labai sunki, įmonės, kuriose veikla vyko fiziniu būdu (t. y. kontaktiniu būdu) buvo priverstos visiškai sustabdyti savo veiklą. Galime įžvelgti, kad nei vienas bankas nepasirinko skolininko kredito istorijos kaip priežasties, tai gali būti dėl to, kad dažnu atveju skolininko kredito istorija nėra pagrindinė atmetimo priežastis, nors yra labai svarbi. Pasak Stasytytės ir Aleksienės (2015), svarbi yra ir įmonės veikla, vieta tarp konkurentų, geografinė padėtis, kadangi nuo šių veiksnių dažnu atveju priklauso ir galimos rizikos.

Įmonės kreditingumo vertinimas susideda iš įvairių dalykų, kurie padeda įmonei identifikuoti, kokia yra įmonės dabartinė situacija. Kartais padeda net nuspėti ar prognozuoti, kas

gali laukti įmonės ateityje. Freitakas (2006) įmonės kreditingumo vertinimą skirsto į 7 dalis (4 paveikslas).

4 paveikslas

Kreditingumui įtaką darantys veiksniai

Šaltinis: Freitakas, 2006

Prekių arba teikiamų paslaugų vieta rinkoje (konkurencingumas) – įmonės vieta rinkoje (konkurencijos atžvilgiu) yra svarbi, kadangi tai gali padėti nustatyti, ar įmonė yra priklausoma nuo konkurentų, kaip ji sugeba išsiskirti nuo konkurentų, kaip atrodo įmonės finansiniai rodikliai lyginant su ta pačia veikla užsiimančiomis įmonėmis (su konkurentais) (Freiras, 2006).

Verslo plano kūrimas, sudarymas – verslo planas yra svarbus kiekvienai įmonei, siekiant tikslingai siekti išsikeltų įmonės tikslų ir detaliau ir aiškiau papasakoti apie įmonės veiklą, planuojamus darbus ateityje ir plėtrą, skirtas potencialiems partneriams, finansavimo įstaigoms siekiant gauti finansavimą (Freiras, 2006).

Įmonės pelningumo rodiklis – pasak Savicko (2019), pelningumo rodikliai gali būti įvairūs ir tobulėjant rodiklių vertinimams ir taisymams vis daugėja. Pagrindiniai pelningumo rodikliai yra išskiriami šie: Bendrojo pelningumo rodiklis, turto pelningumo, pelningumo prieš nusidėvėjimą ir palūkanų sąnaudas, veiklos pelningumo rodiklis, turto pelningumo rodiklis.

Nuosavybės santykis – santykis, kuris parodo įmonės nuosavybės santykį su visu turtu, kokią dalį įmonės kapitale sudaro nuosavas kapitalas (Freitakas, 2006).

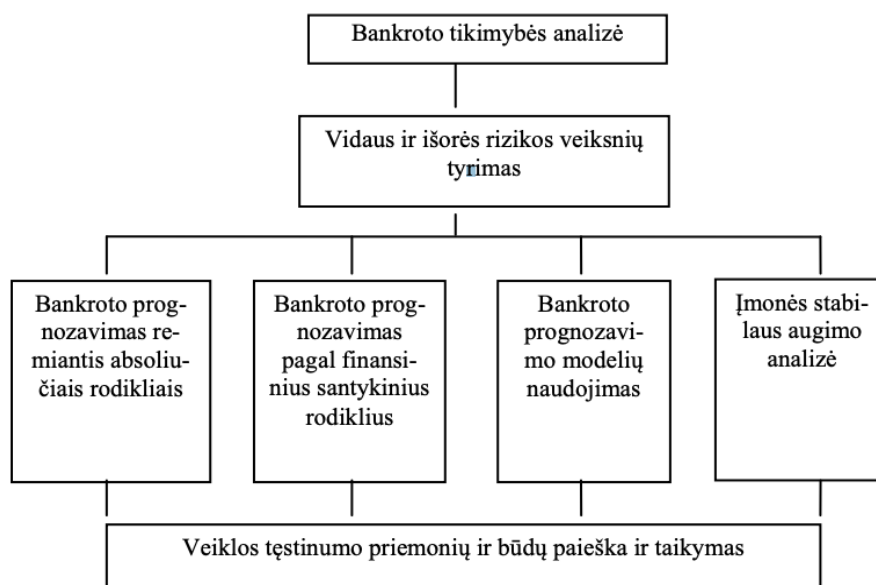
Įmonės mokėjimo istorija, likvidumo ir pinigų srautų įvertinimas – įmonės mokumas yra svarbus kiekvienai kreditingumą vertinančiai įmonei, kadangi įmonės mokumas gali nusakyti, kaip įmonei sekasi apmokėti skolas, ar laiku įmonė jas apmoka, ar turi problemų apmokant įsipareigojimus (Freitakas, 2006).

Įmonės vadovybės patirtis – įmonės vadovų (ar akcininkų) kvalifikacija ir profesionalumas yra svarbus, siekiant suvaldyti įmonę ekstremaliose, sunkiose situacijose, patirties turintis vadovas įmonei padės tikslingai siekti tikslų, padės darbuotojams, žinos, kaip elgtis ir motyvuoti darbuotojus (Freitakas, 2006).

Įmonės veiklos (verslo modelio) perspektyvos rinkoje – Kiekviena veikla turi tam tikrų „klestėjimo laikotarpių“, kurie yra svarbūs atsižvelgiant į įmonės kreditingumą, pavyzdžiui, restoranų verslui Covid-19 pasekmės jaučiamos dar dabar, kredito įstaigos yra labiau konservatyvios tokiomis veiklomis užsiimančių įmonių finansavimu.

5 paveikslas

Įmonės bankroto analizė

Šaltinis: Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011

Pasak Mackevičiaus (2011), atliekant įmonės veiklos perspektyvos (veiklos tęstinumo) vertinimą, svarbu nustatyti, ar įmonei vadovaujantys žmonės supranta, kokios yra verslo srities rizikos, ar vadovybė, įvykus tokiai rizikai, sugebėtų sukontroliuoti įmonę. Bankrotas dažnai

įmonėje gali įvykti nuo atmetinio požiūrio į svarbius dalykus, ieškant išeičių gali būti per vėlu (5 paveikslas).

Įmonės kreditingumo nustatymui didelę reikšmę turėjo ir E. Altman tyrimai (2000), kuriuose autorius analizavo įmonės tikimybę bankrutuoti, remiantis finansinėmis ataskaitomis, finansine analize. Altman teorija atsirado 1968 metais, bet 2000 metais pačio autoriaus buvo pakoreguota, patobulinta. Pasak Altman, E. (2000), įmonės bankroto prognozavimo procentas gali būti apskaičiuojamas taip:

Kai bankroto reitingas – x , tai:

$$X = 0,717 * \left(\frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turto iš viso}} \right) + 0,847 * \left(\frac{\text{Nepaskirstytas pelnas}}{\text{Turto iš viso}} \right) + 3,107 * \left(\frac{\text{Pelnas prieš apmokestinimą ir palūkanų sąnaudas (EBIT)}}{\text{Turto iš viso}} \right) + 0,420 * \left(\frac{\text{Nuosavas Kapitalas}}{\text{įsipareigojimai}} \right) + 0,998 * \left(\frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{turto iš viso}} \right).$$

Gautą reikšmę, pasak Altman, E. (2000), galima skirstyti į tris grupes:

- Kai reikšmė gaunama $>2,9$, įmonėje yra labai minimali bankroto tikimybė;
- Kai reikšmė $1,23 <$, bet $<2,9$, įmonė yra neutralioje zonoje, bankroto tikimybė didesnė, bet nėra didelė;
- Kai reikšmė $<1,23$, reikėtų imtis veiksmų, kadangi įmonė yra pavojaus zonoje bankroto atžvilgiu.

Altman (2000) išrastoje įmonės bankroto procento skaičiavimo formulėje galime matyti, kad formulė susideda iš penkių finansinių rodiklių: nuosavybės ir turto santykio (nuosavas kapitalas/ turtas iš viso), įmonės turto pelningumo rodiklio (nepaskirstytas pelnas/ turtas iš viso), turto ir pelno prieš apmokestinimą rodiklio (pelnas prieš apmokestinimą/ turto iš viso), įmonės vertės ir įsipareigojimų rodiklio (nuosavas kapitalas/ įsipareigojimai), turto apyvartumo rodiklio (pardavimo pajamos/ turto iš viso). Pasak Budrienės, Paliulytės (2012), Altmano išrastas modelis iš visų įvairių mokslininkų sudarytų bankroto prognozavimo modelių, turėjo didžiausią įtaką bankroto suvokimui ir vertinimui.

Prie šių vertinamų rodiklių taip pat svarbu paminėti, kad pastaraisiais metais didelę įtaką įvairiems verslo sektoriams darė 2007-2008 m. krizė, 2020 m. pradžioje prasidėjusi Covid-19 pandemija Lietuvoje, nuo kurios pagrinde nukentėjo sektoriai, kurių pagrindinė veikla yra fizinių paslaugų teikimas (pavyzdžiui, restoranai, krovinių pervežėjai (labiausiai keliaujantys už Lietuvos

ribų), bibliotekos, kino filmų paslaugos teikėjai ir kitos veiklos), buvo visiškai arba dalinai sustabdyta įmonių veikla (Balsevičienė, 2021). Verslams pradėdant grįžti į normalų ritmą, prasidėjo Rusijos invazija į Ukrainą, kuri turėjo didelės įtakos ekonomikai, nuo kurios pagrinde nukentėjo tokios įmonės, kurios užsiima medienos ir metalo prekyba, gamyba, taip pat, dirbančios su Ukraina (pagrindiniai pirkėjai Ukrainos įmonės).

Taigi, įmonės kreditingumo nustatymas susideda tiek iš kiekybinių, tiek iš kokybinių rodiklių. Kokybiniai rodikliai apima informaciją apie įmonę, kurią galime rasti internete, kiekybiniai – įmonės finansinės atskaitomybės analizę. Įmonės kreditingumo nustatymą sudaro nemažai komponentų, kuriuos išanalizavus ir apjungus galima nustatyti, ar galima su įmone svarstyti bendradarbiavimą, ar geriau to vengti. Didelę įtaką pastaruoju metu finansų įtakų susilaikymui nuo finansavimo turėjo ir ekonominė situacija.

2. FINANSINIŲ KREDITINGUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ

2.1 Finansiniai kreditingumo rodikliai

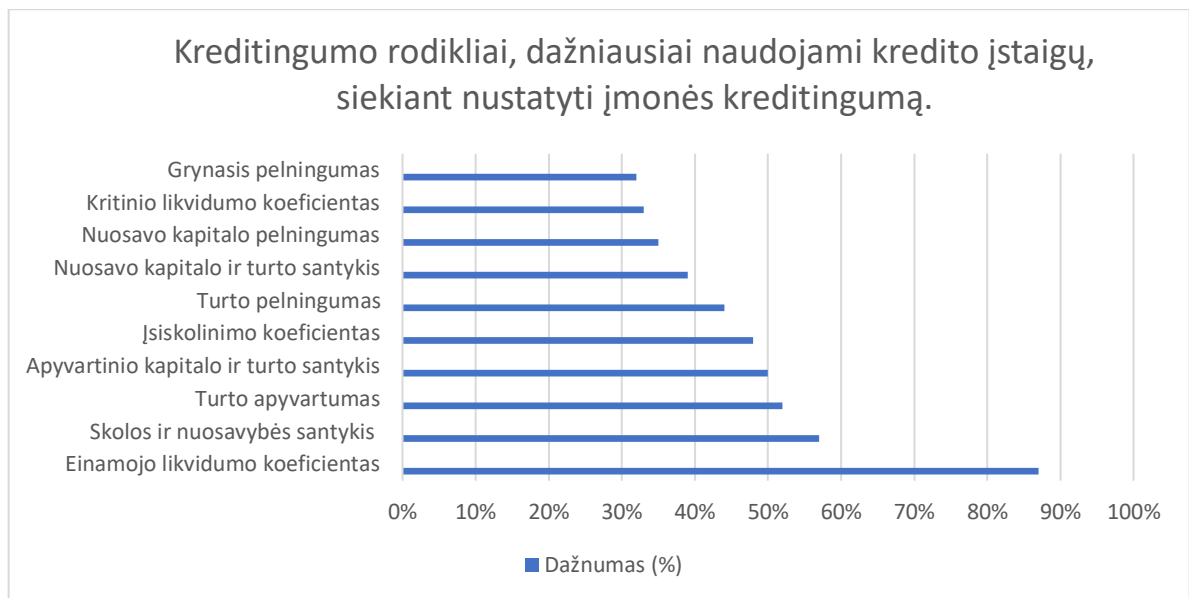
Įmonės kreditingumo rodiklių apskaičiavimas yra atliekamas finansinės analizės būdu. Finansinė analizė yra suprantama kaip visapusiškas, išsamus įmonės finansinės atskaitomybės ir kitų susijusių dokumentų analizavimas, kuris leidžia įmonei pasiekti užsibrėžtų tikslų, tiria konkrečios ekonominės situacijos atsiradimo aplinkybes (Kardokienė, 2022). Šie rodikliai padeda įmonei geriau suprasti apie esamą įmonės situaciją, įvertinti galimas rizikas, jas sumažinti (Mackevičius, Poškaitė, Vilis, 2011). Įmonės kreditingumui turinčių įtaką finansinių rodiklių yra be galo daug, kredito įstaigoms ar kitiems kreditoriams juos visus suskaičiuoti užtruktų daug laiko ir nebūtų taip efektyvu. Pasak Jurevičienės (2015), finansavimo įstaigos įmonės padėčiai analizuoti, remiasi įmonės balanso ir pelno nuostolių ataskaita, pinigų srautų ataskaitomis, ypač svarbu yra skirti dėmesį įmonės debitoriams ir atsargų lygiui, jo apyvartumui. Daugelis kredito įstaigų turi nusistatę savo kriterijus arba vertina pagal įmonės veiklai svarbiausius finansinius rodiklius, kuriuos turi atitikti įmonės, kurios galėtų gauti finansavimą. Žinoma, stiprus verslo planas ar paremtos prognozės taip pat yra svarbūs aspektai vertinant įmonės galimybę gauti paskolą.

Gautas neigiamas finansinis rodiklis taip pat gali indikuoti, kad įmonėje gali būti išaugęs gautinų sumų lygis, įmonės veiklos sulėtėjimas arba veiklos sustabdymas, pailgėjęs pirkėjų atsiskaitymų terminas, atsargų pardavimo problemos (Jurevičienė, 2015).

Pasak Peškauskaitės ir Jurevičienės (2017), kredito įstaigoms ir klientams, kurie vertina kreditingumą, ar atlieka dabartinių klientų patikras, yra svarbu atrinkti, kurie finansiniai rodikliai geriausiai atspindėtų įmonės kreditingumą, kad tikslingai įvertinti įmonės dabartinę situaciją, palyginti su praeitais laikotarpiais (6 paveikslas).

6 paveikslas

Dažniausiai kredito įstaigų naudojami rodikliai

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis Peškauskaite ir Jurevičiene, 2017

Remiantis 5 paveikslu bei Peškauskaite ir Jurevičiene (2017), galime teigti, kad kredito įstaigoms svarbiausi rodikliai, įmonės tinkamumui gauti paskolą nustatyti yra likvidumo ir apyvartumo rodikliai, kurie parodo, ar įmonė yra moki trumpuoju laikotarpiu, ar įmonė veikia efektyviai, ar efektyviai išnaudoja savo turimą turtą. Pasak Jurevičienės (2015) vertinant įmonės finansinius rodiklius svarbiausia įvertinti įmonės atsargų apyvartumą ir debitorių skolas. Remiantis Dziukevičiaus ir Jonaitienės (2015), geriausiai įmonės būklę atspindintys rodikliai yra šie: įmonės grynojo ar veiklos pelno ir turto santykio rodiklis, turto pelningumo rodiklis, nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis.

Tamošauskaitė, Kvekšienė (2020) transporto sektoriaus įmonių kreditingumo nustatymui išskyrė šiuos rodiklius: įmonės likvidumo, įmonės mokumo, turto apyvartumo, skolų lygio, nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai. Galime teigti, kad transporto įmonių kreditingumui didelę įtaką daro pelningumo ir likvidumo grupės rodikliai.

Taigi, įmonės kreditingumui nustatyti pagal finansinius rodiklius yra naudojama įmonės ataskaitinio laikotarpio balanso, pelno – nuostolių ataskaita, pinigų srautų ataskaita. Nustatant įmonės kreditingumą finansinės analizės būdu, galima remtis daugeliu finansinių rodiklių, tačiau, daugelio rodiklių skaičiavimas gali būti neefektyvus. Svarbu nusistatyti svarbiausius rodiklius pagal sektorių, įmonės veiklą. Jei gautų finansinių rodiklių reikšmės gaunamos neigiamos, svarbu skirti ypatingą dėmesį analizuojant, dėl kokių priežasčių vienas ar kitas rodiklis gali būti neigiamas, nes tai gali signalizuoti, jog įmonė turi rimtų problemų, ar galbūt net bankrutuoja.

2.2. Finansinių kreditingumo rodiklių grupės ir jų reikšmės

Vertinant įmonės kreditingumą svarbu pasirinkti tinkamus rodiklius vertinant įmonės dabartinę situaciją ir poziciją rinkoje, svarbu žinoti ir kokios kiekvieno rodiklio reikšmės yra tinkamos, priimtinos. Kreditingumo rodikliai yra skirstomi pagal jų pobūdį, galutinio rezultato reikšmę, rodiklio prasmę įmonės kreditingumui. Pasak Kazakevičiaus ir Jakšto (2018), įmonės kreditingumo rodikliai yra skirstomi į šias grupes (2 lentelė).

2 lentelė

Kreditingumo rodikliai

Grupė	Rodikliai
Pelningumo	Pardavimų pelningumo rodiklis; Įmonės turto pelningumo rodiklis; Įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis.
Likvidumo	Įmonės mokumo rodiklis; Įmonės skolų lygio rodiklis (įsiskolinimo); Įmonės likvidumo rodiklis; Įmonės skolos aptarnavimo rodiklis; Kritinio likvidumo koeficientas; Manevringumo rodiklis.
Stabilumo	Įmonės sverto rodiklis; Turto ir nuosavybės santykis.
Aktyvumo	Įmonės kapitalo apyvartumo rodiklis; Įmonės turto apyvartumo rodiklis; Įmonės rezultato rodiklis.
Pinigų srautų	Įmonės veiklos pinigų srauto rodiklis; Įmonės finansinių skolų rodiklis; Įmonės pinigų srauto iš turto rodiklis.

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis Kazakevičium ir Jakštu (2018).

Pelningumo rodikliai – rodikliai, kurie parodo, kaip pelningai įmonė dirba.

Pardavimų pelningumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kiek vienas euras įmonėje uždirba pelno. Šis rodiklis apskaičiuojamas taip: bendrasis pelnas dalinti iš pardavimo pajamų (Savickas, 2019).

Įmonės turto pelningumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kaip efektyviai yra naudojamas įmonės turtas, kuo įmonė turi daugiau turto, tuo mažesnė bus jo grąža. Rodiklis apskaičiuojamas formule: grynas pelnas padalinti iš turto iš viso (Freitakas, 2006).

Įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis parodo, kaip įmonė pelningai sugeba panaudoti investicijas, atskleidžia investicijų atsiperkamumą. Rodiklis apskaičiuojamas grynąjį pelną padalinus iš nuosavo kapitalo (Freitakas, 2006).

Likvidumo rodikliai – rodikliai, kurie padeda suprasti, ar įmonė yra pajėgi sumokėti tiek ilgalaikius, tiek trumpalaikius įsipareigojimus (Vilniaus Kolegija, 2022).

Įmonės mokumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kokia kapitalo dalis yra įsiskolinimai, parodo, kiek įmonė turi nuosavų lėšų ir turi pasiskolintų, kuo šis rodiklis didesnis, tuo geriau, kadangi įmonė yra linkusi daugiau investuoti iš savų pinigų (akcininkų) ar uždirbto kapitalo iš veiklos tęstinumo, nei skolintis. Rodiklis apskaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijus iš įsiskolinimo (trumpalaikiai ir ilgalaikiai įsiskolinimai) (Kazakevičius ir Jakštas, 2018).

Įmonės skolų lygio rodiklis (įsiskolinimo) – rodiklis, kuris parodo, koks yra įmonės mokėtinų sumų kredito įstaigoms ar atskaitingiems asmenims lygis lyginant su įmonės turtu. Jis yra apskaičiuojamas iš įmonės mokėtinų sumų kredito įstaigoms ar atskaitingiems asmenims padalinus turtą. Jei gautas rodiklis yra $<0,3$, yra vertinamas palankiai, jei $>0,6$ – neigiamai (per aukštas įsipareigojimų lygis lyginant su turtu) (Mackevičius, 2011).

Įmonės likvidumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, ar įmonė gali trumpalaikius įsipareigojimus padengti trumpalaikiu turtu. Šis rodiklis yra vienas iš pagrindinių nustatant įmonės likvidumą. Jei šis rodiklis yra >1 , galime teigti, kad įmonė gali trumpalaikiu turtu padengti trumpalaikius įsipareigojimus. Rodiklis yra apskaičiuojamas trumpalaikį turtą dalinant iš trumpalaikių įsipareigojimų (Mackevičius, Valkauskas 2010).

Skolos aptarnavimo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, ar įmonė yra pajėgi padengti savo finansinius įsipareigojimus. Šis rodiklis taikytinas tiek nekilnojamo turto projektams, tiek apyvartinių lėšų paskoloms. Jei gauta reikšmė gaunama didesnė nei 1,3, įmonė yra laikoma tinkama finansavimui gauti. Rodiklis yra apskaičiuojamas iš įmonės EBITDA (pelnas prieš palūkanų sąnaudas, nusidėvėjimo sąnaudas, pelno mokestį) padalinus per metus mokėtinus finansinius įsipareigojimus + palūkanas (Mackevičius, 2011).

Kritinio likvidumo koeficientas – tai koeficientas, dar vadinamas skubaus padengimo koeficientu, kuris parodo, kaip skubiai įmonė gali turimu trumpalaikiu turtu padengti per vienerius metus mokėtinas sumas (trumpalaikius įsipareigojimus). Šis koeficientas yra apskaičiuojamas trumpalaikį turtą – (minus) atsargos dalinant iš trumpalaikių įsipareigojimų. (Romaškaitė, Mulmo, 2022).

Manevringumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kiek įmonės turimo nuosavo kapitalo sudaro trumpalaikis turtas, ar įmonė trumpalaikiu metu gali dengti nusipirktą trumpalaikį turtą, už kurio apmokėjimą yra taikomas atidėjimas, kaip efektyviai naudojamas įmonės apyvartinis

kapitalas. Rodiklis yra apskaičiuojamas iš trumpalaikio turto dalinant nuosavą kapitalą. (Labonaitė, Subačienė, 2014).

Stabilumo rodikliai – rodikliai, kurie parodo, kaip stabiliai įmonė dirba ir kaip jai sektųsi atsitikus kažkokiai nelaimei ar nenugalimai jėgai.

Įmonės sverto rodiklis – rodiklis, parodantis įmonės įsiskolinimo lygį. Rodiklis yra skaičiuojamas iš įmonės finansinių įsipareigojimų dalinant EBITDA. Kuo šis santykis didesnis, tuo didesnė rizika kreditoriams, kadangi įmonė tuomet yra labiau priklausoma nuo skolino kapitalo (Mačenskytė, 2022).

Turto ir nuosavybės santykis – rodiklis, parodantis, kokia dalimi įmonės turtas yra suformuotas iš nuosavo kapitalo. Rodiklis yra apskaičiuojamas įmonės nuosavą kapitalą dalinant iš įmonės turto iš viso (Verslo Žinios, Žodynas, 2023).

Aktyvumo rodikliai – rodikliai, kurie parodo įmonės turto apyvartumą. Šie rodikliai leidžia kreditoriui įsivertinti ar įmonė sugebės palaikyti stabilų įsipareigojimų aptarnavimą.

Įmonės kapitalo apyvartumo rodiklis – rodiklis kuris parodo, kiek pajamų generuoja apyvartinio kapitalo vienetą eurai. Šis rodiklis yra apskaičiuojamas pardavimo pajamas dalinant iš apyvartinio kapitalo (Vertybinių popierių birža, 2010).

Įmonės turto apyvartumo rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kiek vienas euras turto sugeneruoja pardavimo pajamų. Šis rodiklis yra svarbus tuo, kad parodo, ar įmonės turtas yra tinkamai įdarbintas ir generuoja pakankamai pinigų. Rodiklis yra apskaičiuojamas pardavimo pajamas padalinus iš turto (Vertybinių popierių birža, 2010).

Įmonės rezultato rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kiek viename įmonės darbuotojui tenka pajamų/ pelno. Rodiklis parodo ar įmonės darbuotojų skaičius efektyviai yra įdarbintas ir ar turimas darbuotojų skaičius maksimaliai uždirba pajamų/ pelno, atsižvelgiant į vieną darbuotoją. Šis rodiklis taip pat yra naudingas, kad nustatyti optimaliausią reikiamą įmonės darbuotojų skaičių, kuris gali uždirbti daugiausiai pajamų ar pelno. Jis apskaičiuojamas pardavimo pajamas arba grynąjį pelną (priklauso nuo ką norime apskaičiuoti) dalinant iš darbuotojų skaičiaus (Kazakevičius, Jakštas, 2018).

Pinigų srautų rodikliai – tai rodikliai, kurie parodo, kaip efektyviai įmonė vykdo veiklą, kaip efektyviai skirsto pinigus.

Įmonės veiklos pinigų srauto rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kaip efektyviai įmonė vykdo pagrindinę savo veiklą. Jis yra apskaičiuojamas veiklos pinigų srautus dalinant iš pardavimo pajamų (Kazakevičius, Jakštas, 2018).

Įmonės finansinių skolų rodiklis – rodiklis, kuris parodo įmonės galimybes apmokėti finansinius įsipareigojimus. Šis rodiklis yra naudingas tiek pačiai įmonei, nustatyti, ar skolų lygis

įmonėje nėra per aukštas, tiek kreditoriams įvertinti įmonės kreditingumą. Šio rodiklio vertinamas labai skiriasi vertinant pagal įmonių veiklos sektorius. Apskaičiavimas – finansiniai įsipareigojimai padalinta iš įmonės veiklos pinigų srautų (Kazakevičius, Jakštas, 2018).

Įmonės pinigų srauto iš turto rodiklis – rodiklis, kuris parodo, kiek vienam turto vienetui reikalinga pinigų srautų, padeda atskleisti įmonės valdomo turto efektyvumą. Jis yra apskaičiuojamas iš veiklos srautų padalinant įmonės turtą. Šis rodiklis yra panašus į įmonės turto pelningumo rodiklį, tik šiuo atveju skaitiklyje yra ne grynasis pelnas, o pinigų srautai (Mackevičius, 2011).

Pasak Janovič (2012), populiarius kreditingumo nustatymo būdas, nustatant įmonės pajėgumą ir kreditingumą yra lyginamoji analizė. *Lyginamoji analizė* – tai analizė, kuomet lyginami įvairūs koeficientai su praeitų laikotarpių koeficientais, ateityje prognozuojamais rodikliais. Svarbu paminėti, kad dažnai ir lyginimas su kitų tokia pačia veikla užsiimančių įmonių rodikliais taip pat padeda susidaryti įmonės vaizdą ir konkurentų perspektyvoje.

Taigi, kreditingumo rodikliai yra skirstomi į skirtingas grupes pagal jais remiantis norimą nustatyti kreditingumo kriterijų. Kiekvienas kreditingumo rodiklis yra savaip svarbus, kadangi kiekvienas rodiklis turi savo reikšmę ir savo prasmę, priklausomai, kas yra svarbiausia kreditoriui, kokie kreditingumo rodikliai jam yra svarbiausi vertinant potencialų klientą. Svarbi yra ir įmonės veikla renkantis finansinius rodiklius, kuriuos norima analizuoti. Kiekviena kredito įstaiga turi nusistatę savus priimtinus kreditingumo rodiklių skaičiavimo rodiklius ir reikalingas jų reikšmes klientams finansavimui atitikti, tačiau bankai reikalingoms rodiklių reikšmėms turi aukštesnius reikalavimus nei alternatyvūs finansuotojai. Visgi, dažniausiai naudojami rodikliai yra likvidumo ir įmonės stabilumo.

3. TRANSPORTO SEKTORIJE VEIKIANČIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ RODIKLIŲ IR E. ALTMAN BANKROTO PROGNOZĖS ANALIZĖ

3.1 Tyrimo metodologija ir bazė

Šiuo tyrimu, remiantis įmonių finansinėmis ataskaitomis, bus siekiama išanalizuoti finansinius rodiklius, kurie turi įtakos įmonės kreditingumui, bus siekiama nustatyti, ar pasirinkti analizuoti įmonės finansiniai rodikliai atspindi ir Altman įmonės bankroto prognozės procento apskaičiavime.

Tyrimo metodas. Tyrimas bus atliekamas lyginamosios analizės būdu, lyginant transporto sektoriuje veikiančias, tokio pačio dydžio įmones, bus vertinami trijų finansinių laikotarpių rodikliai – 2021, 2020 ir 2019 metų. Kiekvienas pasirinktas rodiklis bus apskaičiuojamas kiekvienos įmonės atžvilgiu, bus lyginami gauti rodikliai tarpusavyje, ieškoma geriausia ir blogiausia reikšmė, gautos reikšmės palyginamos su kitais laikotarpiais, aprašomos rodiklio reikšmės pasikeitimo priežastys. Išanalizavus finansinius rodiklius, bus apskaičiuojamas pasirinktų įmonių trijų laikotarpių Altman Z bankroto prognozės modelis, lyginamos gautos reikšmės tarp laikotarpių, su kitomis įmonėmis. Siekiant palyginti pasirinktų finansinių rodiklių ir Altman Z reikšmes gauti rezultatai bus atvaizduojami grafikais siekiant parodyti vaizdinį panašumą. Išanalizavus panašumus, visų įmonių gauti rezultatai bus aprašomi siekiant identifikuoti įmonėse esančias pagrindines problemas.

Imties sudarymas.

3 lentelė

Transporto įmonių skaičius Lietuvoje

Įmonės tipas	Įmonių skaičius 2022.04.01
Stambi (virš 250 darb.)	84
Vidutinė (50-249 darb.)	365
Maža (10-49 darb.)	1 290
Smulki (1-9 darb.)	2 513

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Creditreform Lietuva ir Sodra duomenimis

Pagal minėtas bendroves, 2022 metų balandžio mėnesio duomenimis, Lietuvoje veikė 365 vidutinio dydžio transporto įmonės (veiklos kodas 494100 – krovinių kelių transportas). Remiantis šiais duomenimis, darome prielaidą, jog generalinės imties visumos dydis – 365 įmonės. Remiantis *Paniotto formule*, nustatome imties dydį:

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}, \text{ kai}$$

n – imties dydis,

Δ – leistina paklaida, šiuo atveju pasirinksiame 44%;

N – generalinės visumos dydis.

$$n = 1 / (0,44^2 + 1 / 365) = 5$$

Lietuvoje yra 365 vidutinio dydžio įmonės, pasirinktos buvo 5. Tokia paklaida buvo pasirinkta dėl to, kad išanalizavus penkias įmones, remiantis trijų laikotarpių finansinių rodiklių analize, galime teikti, kad pasirinkti finansiniai rodikliai sutampa su Altman Z bankroto prognozės modeliu. Taip pat, svarbu paminėti, kad buvo pasirinkti 14 finansinių rodiklių, kad kuo tiksliau nustatyti ar jie sutampa su Altman Z bankroto prognozės modeliu. Atsižvelgiant į darbo tikslą ir analizuotų rodiklių skaičių, toks įmonių skaičius yra priimtinas.

Tyrimui buvo pasirinktos penkios ta pačia veikla, panašaus dydžio, (vidutinės įmonės, atitinkančios Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, darbuotojų šiose įmonėse mažiau nei 250, bet daugiau nei 50). Taip pat, bus lyginamos ne tik įmonės tarpusavyje, bet ir lyginami ataskaitinių metų (2021 metų) rezultatai su praeitais ataskaitiniais laikotarpiais (2020 ir 2019 metais). Įmonės buvo pasirinktos atsitiktiniu būdu.

UAB „Transporto Marisa“ įmonė, užsiimanti krovinių pervežimu Europoje. Įmonė 2021 metais sugeneravo 13 296 597 Eurų pajamų, turto vertė pagal 2021 metų finansines ataskaitas – 7 056 328 Eur, įmonėje dirba 188 darbuotojai (žiūrėta 2023-04-02, 15:06:12), įkurta 2003 metais. Įmonė pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymą yra vidutinė pagal savo rodiklius.

UAB „Jordė“ – įmonė, užsiimanti tarptautinių krovinių pervežimu ir ekspedijavimo paslaugomis, pagrinde kroviniai pervežami Vakarų ir Centrinėje Europoje. Įmonė 2021 metais sugeneravo 14 269 921 Eurų pajamų, turto vertė pagal 2021 metų finansines ataskaitas – 9 389 964 Eur, įmonėje dirba 192 darbuotojai (žiūrėta 2023-04-02, 15:17:12), įkurta 2001 metais. Įmonė pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymą yra vidutinė pagal savo rodiklius.

UAB „Autovesta“ – įmonė, užsiimanti sausumos transporto paslaugomis, jūrinių krovinių pervežimu, negabaritinių krovinių gabenimu. Pagrindė įmonė dirba Europoje, Baltijos šalyse. Įmonė 2021 metais sugeneravo 14 297 052 Eurų pajamų, turto vertė pagal 2021 metų finansines ataskaitas – 5 865 988 Eur, įmonėje dirba 168 darbuotojai (žiūrėta 2023-04-02, 15:20:16), įkurta 2007 metais. Įmonė pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymą yra vidutinė pagal savo rodiklius.

UAB „Siramis“ – įmonė, užsiimanti krovinių pervežimu Europoje, pagrindė įmonė veža pavojingus krovinius, atlieka skubių krovinių pervežimus, negabaritinių krovinių transportavimą. Įmonė 2021 metais sugeneravo 10 646 424 Eurų pajamų, turto vertė pagal 2021 metų finansines ataskaitas siekia 8 270 617 Eurų, įmonėje 2023-04-06 dieną dirbo 125 darbuotojai, įmonė įkurta 1995 metais, pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymą yra vidutinė pagal savo rodiklius.

UAB „Stolvika“ – įmonė, užsiimanti krovinių pervežimo paslaugomis tarptautiniais maršrutais. Krovinius gabena tentinėmis, šaldytuvinėmis puspriekabėmis. Įmonė krovinius veža į Prancūziją, Ispaniją ir kitas Europos šalis. Įmonė 2021 metais sugeneravo 8 867 081 Eurų pajamų, turto vertė pagal 2021 metų finansines ataskaitas siekia 5 015 279 Eurų, įmonėje 2023-04-06 dieną dirbo 123 darbuotojai, įmonė įkurta 1992 metais. Įmonė pagal Lietuvos Respublikos įmonių atskaitomybės įstatymą yra vidutinė pagal savo rodiklius.

3.2 Tyrimo analizė

Tyrimas bus atliekamas apskaičiavus trijų skirtingų laikotarpių, visų penkių atrinktų įmonių pasirinktus finansinius rodiklius, įmonės bus surašytos pagal kiekvieno rodiklio geriausią reikšmę, iki blogiausios gautos reikšmės pagal 2021 metų finansines ataskaitas. Apskaičiuoti rodikliai bus lyginami su Altman Z bankroto prognozavimo modeliu, taikomu gamybinio pobūdžio veiklomis užsiimančiomis, bet ne greito augimo įmonėse. Buvo pasirinktas būtent šis Altman modelis, kadangi labiausiai atitinka pasirinktų įmonių pobūdį, veiklą.

4 lentelė

Pardavimų pelningumo rodiklio pasirinktų įmonių lyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Stolvika“	0,55	0,55	0,60
UAB „Transporto Marisa“	0,44	0,39	0,32

Lentelės tęsinys.

UAB „Jordė“	0,34	0,36	0,31
UAB „Siramis“	0,28	0,31	0,26
UAB „Autovesta“	0,09	0,15	0,04

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Pardavimų pelningumo rodiklis parodo, kiek pelno įmonė gauna nuo vieno pardavimų euro. Rodiklis svarbus, siekiant nustatyti, kokia pelninga yra įmonės veikla lyginant su pajamomis, šis rodiklis yra svarbus kiekvienai įmonei, nesvarbu kokia veikla įmonė užsiima. UAB „Stolvika“ įmonė sugeneruoja daugiausiai pelno iš vieno pardavimo pajamų euro visus tris laikotarpius, rodiklis išliko gana stabilus, nors lyginant 2019 ir 2020 metus suprastėjo. Mažiausiai pelninga įmonė lyginant su pajamomis – UAB „Autovesta“, šis rodiklis šioje įmonėje lyginant 2019 ir 2020 metus pagerėjo, bet lyginant 2020 ir 2021 metus – suprastėjo, tai galėjo įtakoti sąnaudų augimas (4 lentelė).

5 lentelė

Įmonės turto pelningumo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Transporto Marisa“	0,17	0,10	0,05
UAB „Siramis“	0,13	0,13	0,10
UAB „Autovesta“	0,06	0,18	0,11
UAB „Jordė“	0,03	0,07	0,03
UAB „Stolvika“	0,005	0,04	0,01

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Įmonės turto pelningumo rodiklis padeda atskleisti, kaip efektyviai yra naudojamas įmonės turtas. Šis rodiklis svarbus transporto sektoriuje, kadangi transporto įmonės dažnai turi nemažą transporto priemonių skaičių, kuris yra apskaitomas įmonės ilgalaikiame turte. Rodiklis parodo, kaip efektyviai yra naudojamas įmonės transporto parkas. UAB „Transporto Marisa“ efektyviausiai naudojo savo turtą 2021m., galime matyti šio rodiklio augimą įmonėje nuo 2019 metų kasmet. UAB „Autovesta“ efektyviausiai naudojo savo turimą turtą 2020 ir 2019 metais, vėliau šioje įmonėje šis rodiklis smarkiai suprastėjo, dėl stipriai kritusio įmonės pelningumo. Turtas neefektyviausiai naudojamas UAB „Stolvika“ įmonėje visus tris laikotarpius, rodiklio reikšmė buvo pagerėjusi lyginant 2019 ir 2020 metus, bet 2021 metais dar labiau suprastėjo, dėl kritusio įmonės pelningumo (5 lentelė).

6 lentelė

Įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Transporto Marisa“	0,39	0,23	0,14
UAB „Autovesta“	0,15	0,43	0,32
UAB „Siramis“	0,14	0,14	0,11
UAB „Jordė“	0,08	0,15	0,07
UAB „Stolvika“	0,01	0,14	0,05

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis yra svarbus siekiant nustatyti, ar pelningos yra įmonės akcininkų investicijos į įmonę, rodiklis plačiai naudojamas bet kokia veikla užsiimančiose įmonėse, yra svarbus vertinant įmonės efektyvumą. Pelningiausios investicijos 2021 metais buvo UAB „Transporto Marisa“ įmonėje, šis rodiklis įmonėje gerėjo nuo 2019 metų, galime teigti, kad akcininkų investicijos į įmonę su kiekvienais metais vis efektyvesnės. Geriausias rodiklis 2020 ir 2019 Metais buvo įmonėje UAB „Autovesta“, bet vėliau smarkiai sumažėjo dėl nukritusio įmonės pelningumo. Mažiausiai pelningos investicijos tris laikotarpius buvo įmonėje UAB „Stolvika“, šis rodiklis buvo išaugęs 2020 metais, bet paskui krito dėl smarkiai sumažėjusio pelningumo. 2020 metais UAB „Siramis“ įmonėje šis apskaičiuotas rodiklis taip pat prasčiausias, per analizuotus laikotarpius jis stipriai nesikeitė (6 lentelė).

7 lentelė

Įmonės mokumo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	14,12	16,73	15,53
UAB „Transporto Marisa“	0,80	0,83	0,54
UAB „Jordė“	0,74	0,73	0,63
UAB „Autovesta“	0,67	0,70	0,55
UAB „Stolvika“	0,53	0,44	0,32

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Šis rodiklis padeda atskleisti, ar įmonė geba dengti įsipareigojimus nuosavu kapitalu, ar skolų lygis yra ne per didelis. Transporto sektoriuje finansiniai rodikliai, susiję su likvidumu, yra

svarbūs, kadangi dažnai transporto įmonės susiduria su likvidumo problema, todėl svarbu į juos atsižvelgti vertinant šio sektoriaus įmonių kreditingumą. UAB „Siramis“ mokumo rodiklio atžvilgiu yra mažiausiai priklausoma nuo skolinto kapitalo, įmonė linkusi daugiau investuoti iš nuosavų lėšų, nei skolintis pinigų finansavimo įstaigose, galime matyti rodiklio reikšmės gerėjimą lyginant 2019 ir 2020 metus, 2021 metais rodiklis suprastėjo, kadangi išaugo skolų lygis įmonėje. Šio rodiklio atžvilgiu visus tris laikotarpius prasčiausios reikšmės gautos įmonėje UAB „Stolvika“, nors, galime matyti, kad šis rodiklis įmonėje kasmet gerėjo, dėl skolų mažėjimo (7 lentelė).

8 lentelė

Įmonės skolų lygio (įsiskolinimo) rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	N/A	N/A	N/A
UAB „Stolvika“	0,12	0,26	0,3
UAB „Transporto Marisa“	0,29	0,35	0,49
UAB „Autovesta“	0,32	0,35	0,37
UAB „Jordė“	0,33	0,38	0,41

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Rodiklis yra svarbus, vertinant, kokia dalis įmonės turto yra įsigyta naudojantis skolintomis lėšomis. Transporto sektoriuj šis rodiklis yra svarbus dėl to, kad parodo, koks yra įmonės turto santykis su skolų lygiu, ar įmonė linkusi, tarkime, transporto priemonės pirkti nuosavomis lėšomis, ar naudotis kreditų įstaigų teikiamomis paskolų ar lizingų paslaugomis. UAB „Siramis“ neturėjo finansinių įsipareigojimų (įmonės gauti rezultatai lentelėje pažymėti N/A, kas angliškai reiškia not applicable (netaikoma)), todėl šios įmonės skolų lygio rodiklis yra vertinamas palankiausiai, UAB „Jordė“ rodiklis aukščiausias buvo 2021 ir 2020 metais, bet rodiklio reikšmė kiekvienais metais mažėjo. UAB „Transporto Marisa“ 2019 metais, bet rodikliai nėra blogi, kadangi neviršijo 0,6, kitais laikotarpiais šio rodiklio reikšmė įmonėje gerėjo (8 lentelė).

9 lentelė

Įmonės likvidumo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	26,06	29,18	29,06

Lentelės tęsinys.

UAB „Jordė“	1,69	1,68	1,54
UAB „Autovesta“	1,42	1,36	1,14
UAB „Transporto Marisa“	1,27	1,22	0,91
UAB „Stolvika“	0,85	0,86	0,70

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Likvidumo rodiklis yra plačiai naudojamas įmonės kreditingumo nustatymui ne tik transporto sektoriuje, bet ir kitomis veiklomis užsiimančiose įmonėse, kadangi parodo ar įmonė sugeba grąžinti turimus trumpalaikius įsipareigojimus turimu trumpalaikiu turtu. Geriausi likvidumo rodikliai pasirinktais laikotarpiais buvo įmonėje UAB „Siramis“, galime teigti, kad įmonė gali trumpalaikiu turtu padengti trumpalaikius įsipareigojimus, kadangi gaunamas rodiklis >1 , nors 2021 metais rodiklio reikšmė suprastėjo dėl išaugusių įsipareigojimų, sumažėjusio trumpalaikio turto. UAB „Stolvika“ turi problemų su likvidumu, kadangi įmonės likvidumo rodiklis visais trimis laikotarpiais <1 , 2020 metais rodiklis buvo pagerėjęs, bet 2021 metais vėl nukrito (9 lentelė).

10 lentelė

Skolos aptarnavimo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	N/A	N/A	N/A
UAB „Transporto Marisa“	2,07	1,84	1,02
UAB „Autovesta“	1,47	2,1	2,60
UAB „Jordė“	1,28	1,82	1,20
UAB „Stolvika“	0,88	2,36	1,03

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Šis rodiklis yra svarbus transporto sektoriuje, kadangi jis parodo transporto įmonių įsiskolinimo lygį, lyginant su įmonės pelnu prieš apmokestinimą, palūkanas, nusidėvėjimą. Skaiciuojant šį rodiklį, galime nustatyti, ar įmonės turimų paskolų dengimai per ataskaitinius metus neviršija EBITDA, kas parodo, ar įmonės skolų lygis nėra per aukštas. UAB „Siramis“ įmonėje šis rodiklis yra vertinamas palankiausiai visų trijų laikotarpių, lyginant su kitomis įmonėmis, kadangi įmonė neturi finansinių įsipareigojimų. Prasčiausias 2021 metais rodiklis buvo

įmonėje UAB „Stolvika“, kadangi įmonės finansinių įsipareigojimų dengimai buvo didesni nei įmonės EBITDA, smarkiai krito įmonės pelningumas, 2019 metais taip pat buvo gauta žema rodiklio reikšmė dėl žemo pelningumo, bet 2020 metais galime matyti, kad rodiklis buvo pakankamai geras, stabilus, dėl aukšto pelningumo. UAB „Jordė“ rodiklis 2020 metais vertinamas palankiai, nors yra prasčiausias, kadangi santykis viršija 1,3, šioje įmonėje šis rodiklis buvo geriausias 2020 metais, tai taip pat įtakojo pelningumas. 2019 metais metais prasčiausias rodiklis apskaičiuotas įmonėje UAB „Transporto Marisa“, kuris yra mažesnis nei 1,3, tais metais įmonės pelningumas buvo žemas, skolų lygis- išaugęs, bet tiek 2020, tiek 2021 metais galime matyti gerėjančias rodiklio reikšmes dėl augančio pelningumo (10 lentelė).

11 lentelė

Kritinio likvidumo koeficiento palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	24,61	28,34	27,71
UAB „Jordė“	1,66	1,65	1,50
UAB „Autovesta“	1,40	1,33	1,1
UAB „Transporto Marisa“	1,22	1,17	0,86
UAB „Stolvika“	0,81	0,82	0,65

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Kritinio likvidumo koeficientas transporto veikla užsiimančiose įmonėse yra svarbus, kadangi transporto įmonės, kaip ir minėjau, šia veikla užsiimančios įmonės dažnai susiduria su likvidumo problema, rodiklis padeda nustatyti, ar įmonė greitu metu gali padengti trumpalaikius įsipareigojimus, iš trumpalaikio turto atėmus atsargas (mažiausiai likvidų trumpalaikį turtą). Kritinio likvidumo rodiklis aukščiausias apskaičiuotas įmonėje UAB „Siramis“, gautas rodiklis aukštas, todėl įmonė neturi problemų su likvidumu, bet rodiklis suprastėjo kaip ir likvidumo rodiklio atžvilgiu – dėl išaugusių įsipareigojimų ir sumažėjusio trumpalaikio turto. UAB „Stolvika“ gautas rodiklis žemiausias iš visų įmonių, kuris nesiekia 1 visus tris laikotarpius, todėl galime sakyti, kad ši įmonė patiria rimtų sunkumų likvidumo atžvilgiu (11 lentelė).

12 lentelė

Manevringumo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Stolvika“	1,53	1,63	1,71
UAB „Jordė“	1,46	1,34	1,31
UAB „Autovesta“	1,43	1,21	1,32
UAB „Transporto Marisa“	1,14	0,95	0,82
UAB „Siramis“	0,56	0,61	0,54

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Manevringumo rodiklis padeda transporto įmonėse atskleisti įmonės trumpalaikį mokumą. Manevringumo rodiklis aukščiausias įmonėje UAB „Stolvika“, kadangi įmonė turi daug trumpalaikio turto, daugiau nei nuosavo kapitalo. UAB „Siramis“ šiuo atveju, trumpalaikio turto turi mažiau nei nuosavo kapitalo ir pagal šį rodiklį įmonė atrodo prasčiausiai, bet įmonė nesusiduria su likvidumo problemomis, kadangi neturi daug per vienerius metus mokėtinų sumų (12 lentelė).

13 lentelė

Įmonės sverto rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	N/A	N/A	N/A
UAB „Transporto Marisa“	0,87	1,22	2,21
UAB „Stolvika“	0,96	1,49	1,65
UAB „Autovesta“	1,26	0,93	0,65
UAB „Jordė“	1,41	1,41	1,82

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Įmonės sverto rodiklis padeda nustatyti, kokios yra įmonės skolinimosi galimybės, ar įmonės skolų lygis ataskaitiniais metais nėra per didelis, kuo aukštesnė šio rodiklio reikšmė, tuo, galime sakyti, kad įmonė yra labiau priklausoma nuo skolinto kapitalo. Kadangi UAB „Siramis“ finansinių įsipareigojimų neturi, pagal šį rodiklį įmonės gauta reikšmė yra vertinama palankiausiai, ji yra mažiausiai priklausoma nuo skolinto kapitalo. UAB „Jordė“ 2021 metais turėjo nemažai finansinių įsipareigojimų, įmonės pelningumas buvo sumažėjęs lyginant su 2020 metų laikotarpiu, todėl šio rodiklio reikšmė įmonėje yra vertinama nepalankiausiai, UAB

„Stolvika“ 2020 metais turėjo daugiausiai sunkumų dėl finansinių įsipareigojimų ir žemo EBITDA lygio, o 2019 – UAB „Transporto Marisa“, kadangi įmonės pelningumas lyginant su kitais laikotarpiais (2021 ir 2020 metų) buvo mažesnis (13 lentelė).

14 lentelė

Įmonių nuosavybės koeficiento rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	0,93	0,94	0,94
UAB „Jordė“	0,43	0,42	0,39
UAB „Transporto Marisa“	0,43	0,43	0,34
UAB „Autovesta“	0,40	0,41	0,36
UAB „Stolvika“	0,35	0,31	0,25

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Įmonės nuosavybės koeficientas parodo, koks įmonėje yra įsiskolinimų lygis lyginant su nuosavu kapitalu, parodo, kokių santykiu turtas yra suformuotas iš nuosavo kapitalo. Kadangi įmonė UAB „Siramis“ neturi finansinių įsipareigojimų, jos rodiklis yra didžiausias, galime teigti, kad įmonė beveik visą savo turtą įsigyja nuosavu kapitalu, šis rodiklis įmonėje visus tris laikotarpius išliko panašus. Pagal šį rodiklį prasčiausia įmonė – UAB „Stolvika“, kadangi įmonės pelningumas yra palyginti mažas, skolų lygis įmonėje taip pat yra gana aukštas, bet galime matyti gerėjančias rodiklio reikšmes (14 lentelė).

15 lentelė

Įmonės veiklos pinigų srauto rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	0,21	0,27	0,19
UAB „Transporto Marisa“	0,13	0,14	0,12
UAB „Jordė“	0,13	0,18	0,18
UAB „Autovesta“	0,09	0,16	0,14
UAB „Stolvika“	0,02	0,01	0,07

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Veiklos pinigų srauto rodiklis padeda suprasti, kiek įmonė efektyviai vykdo savo pagrindinę veiklą. Įmonės veiklos pinigų srauto rodiklis geriausias yra įmonėje UAB „Siramis“, nors 2021 metais krito dėl pamažėjusių pagrindinės veiklos pinigų srautų, blogiausias – UAB „Stolvika“, šis rodiklis įmonėje gana ženkliai krito dėl sumažėjusių pagrindinės veiklos pinigų srautų, lyginant 2020 metus ir 2021 metus- išliko panašus. Kuo didesnis šis rodiklis, tuo, galime sakyti, kad įmonė efektyviau vykdo savo pagrindinę veiklą (15 lentelė).

16 lentelė

Įmonės pinigų srauto iš turto rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	0,27	0,35	0,26
UAB „Transporto Marisa“	0,24	0,26	0,22
UAB „Autovesta“	0,22	0,35	0,37
UAB „Jordė“	0,20	0,23	0,23
UAB „Stolvika“	0,04	0,01	0,10

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Šis rodiklis padeda suprasti, kaip efektyviai valdomas įmonės turtas lyginant su pinigų srautais. Aukščiausia ir palankiausia reikšmė 2021 metais apskaičiuota įmonėje UAB „Siramis“, nors lyginant su 2020 metais šis rodiklis suprastėjo dėl išaugusios turto sumos, nukritusių grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų. 2020 metais geriausia rodiklio reikšmė apskaičiuota UAB „Autovesta“ ir UAB „Siramis“ įmonėse, 2019 metais – UAB „Autovesta“ įmonėje, bet, atsižvelgiant į trijų laikotarpių perspektyvą rodiklis šioje įmonėje suprastėjo. Nepalankiausios reikšmės gautos įmonėje UAB „Stolvika“, rodiklis kiekvienais metais įmonėje prastėja, reiškiasi, kad įmonė neefektyviai naudoja savo valdomą turtą (turto yra per daug) (16 lentelė).

17 lentelė

Įmonės finansinių skolų rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	N/A	N/A	N/A
UAB „Transporto Marisa“	1,2	1,35	2,18
UAB „Autovesta“	1,43	1,00	1,02

Lentelės tęsinys.

UAB „Jordė“	1,64	1,67	1,78
UAB „Stolvika“	3,15	20,8	2,93

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Įmonės finansinių skolų rodiklis padeda nustatyti, koks yra įmonės įsipareigojimų lygis lyginant su įmonės veiklos srautais, padeda nustatyti įmonės galimybes apmokėti skolas. Kuo didesnė šio rodiklio reikšmė, tuo, galime sakyti, kad įmonei yra sunkiau vykdyti turimus finansinius įsipareigojimus. Kadangi kaip ir kitais skaičiuotais rodikliais, susijusiais su įmonės finansiniais įsipareigojimais palankiausi rodikliai pastebėti įmonėje UAB „Siramis“ – taip ir šioje vietoje, kadangi įmonė neturi finansinių įsipareigojimų. Visgi, prasčiausi rodikliai pastebėti įmonėje UAB „Stolvika“, kas reiškia, kad įmonės skolų lygis yra aukščiausias iš visų analizuotų įmonių, 2020 metus lyginant su 2019 metais pastebimas labai didelis šio rodiklio šuolis įmonėje dėl sumažėjusio grynojo pagrindinės veiklos pinigų srauto (17 lentelė).

Atliekamas kiekvienos įmonės bankroto prognozavimo modelio apskaičiavimas, remiantis Altman Z Score formule, analizuojant 2021, 2020, 2019 metų finansines ataskaitas (18 lentelė).

18 lentelė

Altman įmonės bankroto prognozavimo rodiklio palyginimas

	2021	2020	2019
UAB „Siramis“	8,18	9,28	8,71
UAB „Autovesta“	3,13	3,42	3,41
UAB „Transporto Marisa“	3,06	2,71	2,33
UAB „Jordė“	2,18	2,07	1,84
UAB „Stolvika“	1,96	1,8	1,52

Šaltinis: sudaryta autoriaus

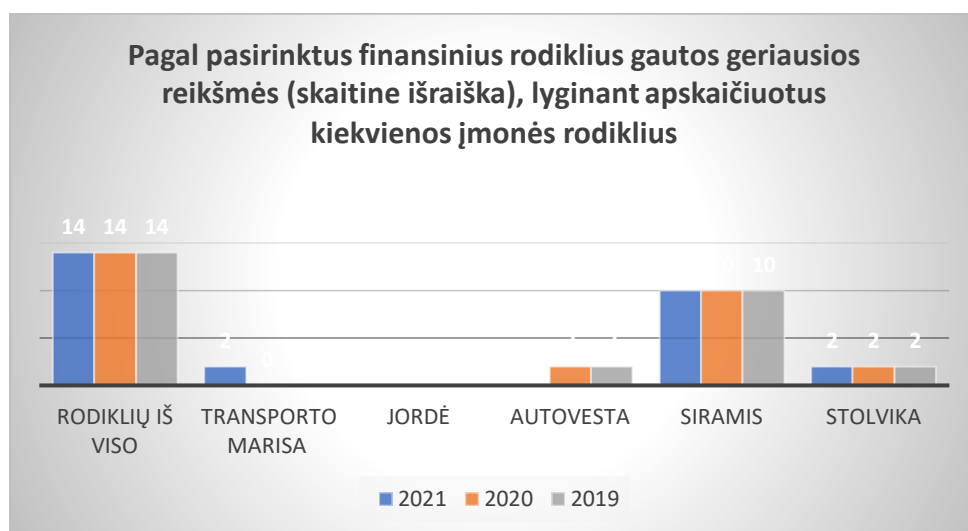
Pagal Altman, E. (2000), bankroto tikimybė mažiausia yra įmonėje UAB „Siramis“, didžiausia UAB „Stolvika“ įmonėje, tačiau lyginant visus tris laikotarpius, nei viena įmonė nepatenka į pavojaus zoną pagal Altman nustatytas apskaičiuotas reikšmes. UAB „Siramis“ ir UAB „Autovesta“ įmonių visus tris laikotarpius, UAB „Transporto Marisa“ 2021 metais gaunama bankroto tikimybė yra minimali, kitų įmonių – neutrali, vidutinė (18 lentelė).

3.3. Tyrimo rezultatų vertinimas

Vertinant pasirinktus finansinius rodiklius, daugiausiai palankiausių pasirinktų rodiklių reikšmių gaunama įmonėje UAB „Siramis“. Sudaromas gautų geriausių rodiklių skaičius, vertinant pagal kiekvieną įmonę, kad būtų galima tikslingiau sudaryti ir palyginti abiejų metodų gautus rezultatus, vertinant iš kiekvieno finansinio rodiklio perspektyvos, iš viso buvo skaičiuota 14 rodiklių (7 paveikslas).

7 paveikslas

Pasirinktų rodiklių geriausios gautos reikšmės pagal įmones

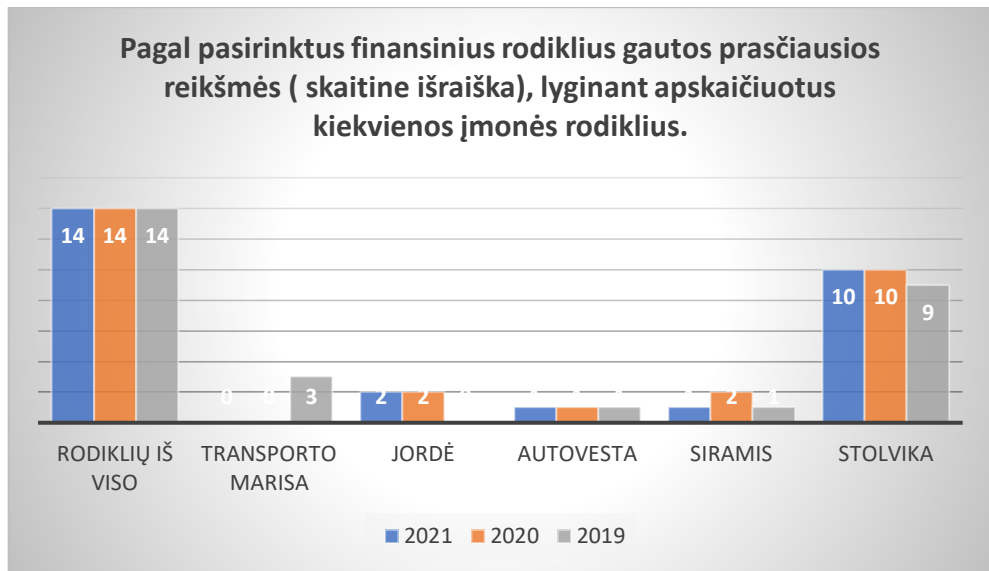

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis apskaičiuotais finansiniais rodikliais

Prasčiausios reikšmės gaunamos įmonėje UAB „Stolvika“, galime teigti, kad įmonėje prasčiausia situacija iš pasirinktų įmonių yra likvidumo, stabilumo, pelningumo, pinigų srautų rodiklių atžvilgiu. Sudaroma prasčiausių visų trijų laikotarpių gautų reikšmių lentelę pagal įmones, siekiant tikslingiau palyginti gautus rezultatus su Altman Z bankroto prognozės modeliu, vertinant įmones iš pasirinktų rodiklių perspektyvos (8 paveikslas).

8 paveikslas

Pasirinktų rodiklių blogiausios gautos reikšmės pagal įmones

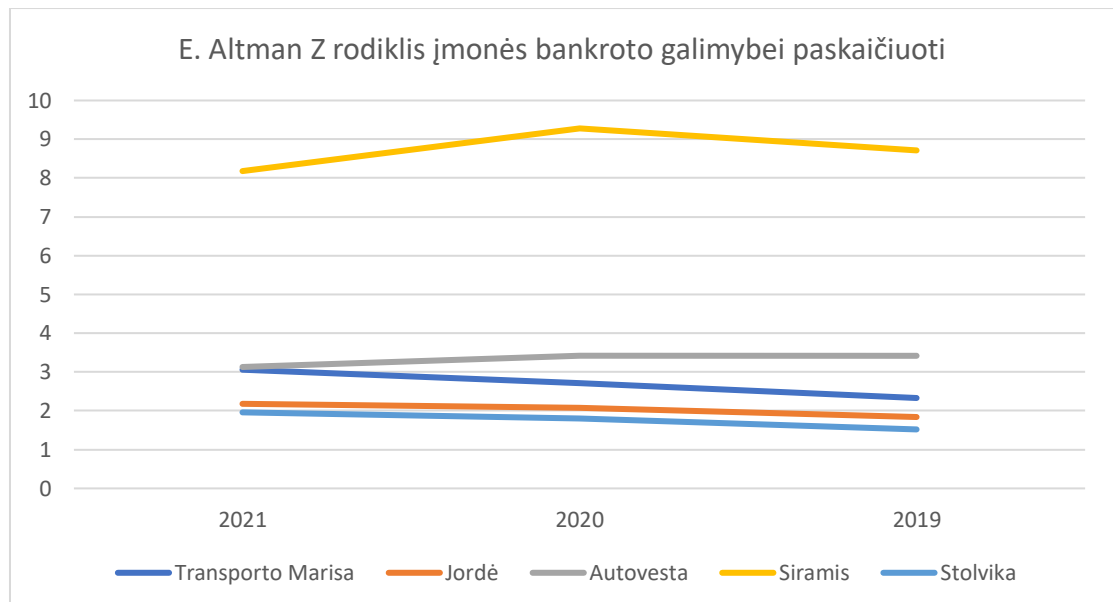

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apskaičiuotais finansiniais rodikliais

Pateikti E. Altman Z rodiklio bankroto galimybei prognozuoti, apskaičiuoti pasirinktų įmonių rezultatai, siekiant tiksliau palyginti gautas bankroto prognozavimo rodiklių reikšmes su pasirinktais finansiniais rodikliais (9 paveikslas).

9 paveikslas

E. Altman Z rodiklis įmonės bankroto tikimybei nustatyti

Šaltinis: Sudaryta autoriaus, remiantis apskaičiuotomis E. Altman Z rodiklio reikšmėmis

Lyginant gautas pasirinktų rodiklių ir Altman bankroto procento reikšmes, galime pastebėti panašumų remiantis 7, 8 ir 9 paveikslu. Altman teorijoje, nustatytoje bankroto prognozavimo formulėje, kuri susideda iš penkių skirtingų rodiklių apskaičiavimo, buvo skaičiuoti du pasirinkti rodikliai – turto pelningumo rodiklis ir įmonės nuosavybės koeficiento rodiklis. Remiantis literatūra, buvo nustatyta, kad transporto sektoriuje veikiančioms įmonėms svarbiausi rodikliai yra likvidumo, stabilumo ir pelningumo, pinigų srautų. Altman savo teorijoje papildomai remiasi ir įmonės aktyvumo ir veiklos efektyvumo rodikliais.

Galime pastebėti, kad palankiausius pasirinktų analizuoti rodiklių rezultatus gavome įmonės UAB „Siramis“ finansinių ataskaitų analizėje, taip pat, įmonėje pagal Altman bankroto prognozės modelį iš pasirinktų įmonių galime matyti geriausią gautą reikšmę visus tris pasirinktus ataskaitinius laikotarpius. Didelę įtaką įmonės rezultatams turi įsipareigojimų kredito įstaigoms neturėjimas, mažas mokėtinų sumų lygis įmonėje, tai reiškia, kad įmonė su mokumu problemų neturi, dažnai su tiekėjais atsiskaito iš karto arba po mažo atidėjimo termino.

Vertinant Altman modelio gautus rezultatus, galime pastebėti, kad įmonių UAB „Transporto Marisa“, UAB „Jordė“, UAB „Stolvika“ bankroto tikimybė mažėjo, kas reiškia, kad įmonių finansinė situacija gerėjo, įmonių UAB „Autovesta“ ir UAB „Siramis“ lyginant 2020 ir 2021 metus bankroto tikimybė padidėjo.

UAB „Transporto Marisa“ įmonės gautas Altman rodiklis 2021 metais yra vertinamas, kaip įmonės labai minimali bankroto rizika, 2020 ir 2019 metais – vidutinė rizika. Iš penkių pasirinktų įmonių įmonė yra trečioje vietoje (skaičiuojant nuo geriausio iki blogiausio), vertinant pagal 2021 metų finansines ataskaitas. Altman rodiklio pokytis lyginant 2021 ir 2020 metus atsirado dėl to, kad padidėjo apyvartinio kapitalo suma, padidėjo nuosavo kapitalo suma, smarkiai išaugo Įmonės pardavimo pajamos. Vertinant įmonės apskaičiuotus rodiklius, įmonėje pasirinktų rodiklių geriausios reikšmės, lyginant su kitomis įmonėmis buvo 2021m. dviejų rodiklių atžvilgiu: turto pelningumo ir nuosavo kapitalo pelningumo. Pagal šiuos rodiklius galime nustatyti, kad įmonės turtas buvo naudojamas efektyviausiai iš pasirinktų įmonių, pagal gautą reikšmę, galime sakyti kad vienas įmonės turto euras sugeneruoja 17 centų grynojo pelno. Vertinant Įmonės nuosavo kapitalo pelningumo rodiklį, kuris parodo Įmonės akcininkų ar savininkų investicijų atsiperkamumą, įmonės 2021m. nuosavo kapitalo atsiperkamumas buvo didžiausias, vienas nuosavo kapitalo euras 2021m. įmonėje sugeneravo 39 cento grynojo pelno. Įmonės prasčiausi pasirinkti rodikliai įmonė nustatyti 2019 metais: įmonės skolų lygio rodiklis, skolos aptarnavimo rodiklis, įmonės sverto rodiklis. Du rodikliai priklauso likvidumo grupei, vienas – stabilumo. Šie rodikliai yra panašūs, kadangi visi parodo įmonės įsiskolinimo lygį. Įmonės skolų lygio rodiklis parodo įmonės įsiskolinimų lygį lyginant su įmonės turtu, lyginamos yra dvi balanso pusės (turto

ir nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų), rodiklis padeda nustatyti kiek įmonės valdomo turto yra iš įmonei paskolintų lėšų. Skolos aptarnavimo rodiklis parodo įmonės skolų lygį lyginant su pelnu prieš mokesčius, palūkanas ir nusidėvėjimą, kai rodiklis yra mažesnis 1, galime sakyti, kad įmonė nėra pajėgi padengti einamųjų metų dengimų lyginant su EBITDA pelnu. Įmonės svarto rodiklis parodo įmonės bendrą įsiskolinimą vaizdą lyginant su EBITDA, kuo didesnis šis rodiklis, tuo didesnis yra įmonės įsiskolinimų lygis, tuo rizikingiau žiūrima į įmonę.

UAB „Jordė“ įmonėje Altman bankroto rodiklis visų trijų laikotarpių yra neutralioje zonoje. Pagal pasirinktas įmones ir apskaičiuotą Altman Z rodiklį įmonė yra ketvirtoje vietoje, tačiau, šis rodiklis įmonėje kiekvienais metais gerėja (didėja). Lyginant Įmonės gautus rezultatus pagal Altman modelį, didžiausią skirtumą galime matyti tarp 2019 ir 2020 metų, skirtumas susidarė dėl išaugusio apyvartinio kapitalo, įmonės pelningumo augimo, nuosavo kapitalo padidėjimo dėl pelningumo, įsipareigojimų mažėjimo. Įmonė iš 14 rodiklių, nei viename rodiklyje, žiūrint visus tris laikotarpius, neturėjo geriausios reikšmės lyginant su kitomis keturiomis įmonėmis, turėjo po du blogiausius rodiklius tiek 2021, tiek 2020 metais. Įmonės blogiausi rodikliai lyginant su kitomis įmonėmis buvo šie: skolų lygio arba kitaip vadinamas įsiskolinimo tiek 2021, tiek 2020 metais, 2020 metais skolos aptarnavimo, 2021 metais įmonės svarto rodiklis. Visi trys rodikliai yra panašūs, kadangi parodo įmonės skolų lygį, lygina jį su įmonės turto suma, įmonės pelnu prieš mokesčius, palūkanas, nusidėvėjimą. Vertinant skolų lygio rodiklį įmonėje, galime matyti, kad įmonės rodiklis per tris metus gerėjo, tai reiškia, kad įmonė mažina savo skolos lygį lyginant su įmonės turtu, kas yra geras ženklas, įsipareigojimų mažėjimo įtaką galime matyti, kaip ir minėjau, ir Altman Z bankroto prognozavimo reikšmės gerėjime. Skolos aptarnavimo rodiklis įmonėje yra prasčiausias 2020 metais taip pat dėl aukšto įmonės įsipareigojimų lygio. Šis rodiklis parodo, kad įmonėje 2020 metais buvo daug paskolų dengimų, lyginant su kitomis įmonėmis, bet, kadangi skaičius viršija 1,3, šis gautas rodiklis 2020 metais nėra vertinamas nepalankiai (gauta reikšmė 1,82). 2021 metais iš pasirinktų įmonių pagal analizuotus finansinius rodiklius prasčiausias rodiklis buvo ir įmonės svarto rodiklio atžvilgiu, kuris taip pat yra susijęs su įmonės finansiniais įsipareigojimais, nors skolų lygis įmonėje lyginant su 2020 metais mažėjo, galime matyti, kad įmonės pelningumas nukrito, dėl to 2021 ir 2020 metų šio rodiklio rezultatas gaunamas tas pats, tačiau, rodiklis remiantis įvairiais šaltiniais, nėra aukštas (jei rodiklis būtų >3 , tuomet galėtume sakyti, kad įmonė turi sunkumų dengiant įsipareigojimus, lyginant juos su įmonės EBITDA). Būtent dėl aukšto įsipareigojimų lygio lyginant su kitomis įmonėmis, įmonė yra ketvirtoje vietoje pagal Altman Z bankroto prognozavimo rodiklį.

UAB „Autovesta“ įmonė pagal Altman rodiklį, lyginant su kitomis pasirinktomis įmonėmis yra antra pagal šio rodiklio reikšmę, įmonės visus tris laikotarpius gautas bankroto

prognozės rodiklis yra minimalioje bankroto zonoje, tik pastebimas bankroto prognozės padidėjimas lyginant 2021 ir 2020 metus. Bankroto rizikos padidėjimas atsirado dėl to, nes sumažėjo įmonės grynasis pelnas 2,56 karto, išaugo turto suma, pamažėjo pelno prieš apmokestinimą suma, išaugo mokėtinos sumos ir kiti įsipareigojimai. Analizuojant pasirinktus finansinius rodiklius, galime matyti, kad įmonės geriausios reikšmės buvo dviejuose 2020 metų rodikliuose ir dviejuose 2019 metų rodikliuose. Tiek 2020, tiek 2019 metais, įmonė pagal rodiklius stipriausia buvo įmonės turto pelningumo, ir nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio atžvilgiu, pagal šiuos rodiklius galime teigti, kad įmonė efektyviausiai iš pasirinktų įmonių naudoja savo turtą ir nuosavą kapitalą, turto vienas vienetas sugeneravo įmonei 0,18 euro pelno 2020 metais, 0,11 euro 2019 metais, nuosavo kapitalo vienas vienetas sugeneravo 0,43 euro pelno 2020 metais ir 0,32 euro 2019 metais. Tačiau, įmonės pardavimų pelningumo rodiklis visais trimis laikotarpiais lyginant su kitomis įmonėmis buvo prasčiausias, tai reiškia, kad įmonės vienas pardavimo pajamų euras sugeneravo mažiausiai pelno. Įmonės geras Altman bankroto prognozės rodiklis įmonėje parodo, kad įmonėje yra mažas įsiskolinimų lygis, geras įmonės pelningumas lyginant su turimu turtu, įmonė su likvidumu problemų neturi, tačiau turi problemų dėl įsipareigojimų lygio ir kritusio pelningumo 2021 metais, kuriuos signalizuoja įmonės svarto, įmonės skolų lygio, įmonės mokumo rodikliai, kurie neatsispindi Altman bankroto prognozės modelyje.

UAB „Siramis“ – įmonė, kuri tiek pagal pasirinktus analizuoti finansinius rodiklius, tiek pagal įmonės bankroto prognozę, kurią analizavo Altman, yra vertinama palankiausiai. Aukštas įmonės bankroto prognozavimo rodiklis rodo, kad įmonė pagal finansines ataskaitas yra minimalioje bankroto tikimybės zonoje, kadangi visus tris analizuotus laikotarpius įmonė viršija Altman nustatytą minimalios rizikos zoną 2,9 (žemiausias įmonės rodiklis gautas rodiklis buvo 2021 metais, kuomet siekė 8,18). Galime matyti šio rodiklio augimą nuo 2019 iki 2020 metų, kurį įtakojo apyvartinio kapitalo augimas, gryno ir pelno prieš apmokestinimą augimas, nuosavo kapitalo padidėjimas (dėl 2020 sugeneruoto pelno). Galime matyti ir gana didelį bankroto tikimybės padidėjimą (kuris vis tiek yra minimalios tikimybės zonoje) 2021 metais. Šio rodiklio suprastėjimą galėjo įtakoti Covid – 19 laikotarpis, kai daugelis transporto paslaugomis užsiimančių įmonių patyrė sunkumų dėl eksporto ribojimų, nors, galime matyti, kad įmonės pajamos paaugo. Rodiklio sumažėjimui įtakos turėjo apyvartinio kapitalo sumažėjimas, turto sumos padidėjimas (kadangi Altman nustatytoje formulėje turtas yra vardiklyje, todėl jo didėjimas didina įmonės bankroto tikimybę), pelno prieš apmokestinimą sumažėjimas, įsipareigojimų išaugimas. Kaip ir buvo minėta, Siramis įmonės pagal pasirinktus analizuoti finansinius rodiklius visuose trijuose laikotarpuose gautos reikšmės yra geriausios 10 rodiklių iš 14. Įmonės rodikliai yra geriausi visuose pasirinktuose likvidumo rodikliuose, tai, galime sakyti, lemia tai, kad įmonė

neturi finansinių įsipareigojimų kredito įstaigoms, visas įmonės turtas yra perkamas iš nuosavo kapitalo, kas yra labai svarbus kriterijus vertinant įmonės kreditingumą, taip pat, įmonė su pirkėjais linkusi atsiskaityti iš karto, be atidėjimo termino. Įmonės finansinių įsipareigojimų neturėjimas taip pat atsispindi ir įmonės sverto rodiklyje, įmonės pinigų srauto iš turto rodiklyje. Visi pasirinkti rodikliai geriausi ir pasirinktuose pinigų srautų rodikliuose, pagal kuriuos galima identifikuoti, kaip efektyviai įmonė užsiima savo pagrindine veikla. Tačiau, įmonė visais laikotarpiais turėjo ir prasčiausių apskaičiuotų rodiklių reikšmių – vienas rodiklis 2021 metais, du 2020 ir vienas 2019 metais. 2020 metais įmonės nuosavo kapitalo rodiklis buvo žemiausias, pagal jį galime sakyti, kad šiais metais įmonės investicijos buvo neefektyviausios (sugeneravo nedaug pelno, lyginant su nuosavu kapitalu). Pagal pasirinktus ir apskaičiuotus finansinius rodiklius įmonė prasčiausia visus tris laikotarpius buvo pagal įmonės manevringumo rodiklį, pagal įmonės finansines ataskaitas, galime pastebėti aukštą įmonės nuosavo kapitalo lygį, kadangi įmonė neturi finansinių įsipareigojimų ir investicijas atlieka iš nuosavo kapitalo, tad remtis šiuo rodikliu, kuomet įmonė neturi finansinių įsipareigojimų ir įmonėje yra aukštas nuosavo kapitalo lygis, ne visada yra teisinga. Lyginant apskaičiuotus rodiklius ir Altman bankroto prognozę, galime matyti panašumų: aukščiausia reikšmė gauta įmonės mokumo rodiklio atžvilgiu, geras įmonės turto pelningumo ir pelno prieš apmokestinimą rodiklis lyginant su turtu.

UAB „Stolvika“ pagal apskaičiuotus finansinius rodiklius ir Altman bankroto prognozės modelį pasižymi prasčiausiomis reikšmėmis. Įmonės bankroto prognozės rodiklis neutralioje zonoje, bet pagal pasirinktas įmonės yra prasčiausias, nors kasmet pastebimas bankroto prognozės mažėjimas. Aukščiausias bankroto prognozės rodiklis visus tris laikotarpius didžiąją dalimi lėmė neigiamas apyvartinis kapitalas, mažas įmonės pelningumas, turto panaudojimo neefektyvumas, aukštas įsipareigojimų lygis įmonėje. Didžiausia bankroto tikimybė įmonėje pagal finansines ataskaitas buvo 2019 metais, bet įmonėje tiek 2020, tiek 2021 metais gaunamas rodiklis gerėja. Lyginant 2019 ir 2020 metus, bankroto tikimybės mažėjimą lėmė apyvartinio kapitalo didėjimas, turto optimizavimas (įmonė su mažiau turto sugeneravo panašiai pajamų, bet labiau išnaudojo turimą turtą, kas didino turto efektyvumą), ryškus pelno prieš ir po apmokestinimo augimas, nuosavo kapitalo padidėjimas. Lyginant 2020 ir 2021 metus, galime pastebėti įmonės pelningumo kritimą, tačiau įmonė sugebėjo pamažinti bankroto tikimybę dėl išaugusių pardavimo pajamų, nuosavo kapitalo augimo. Analizuojant ir lyginant pasirinktus ir apskaičiuotus finansinius rodiklius su kitomis įmonėmis, galime pastebėti, kad įmonės prasčiausios reikšmės gautos iš keturiolikos rodiklių 2021 ir 2020 metais – dešimtyje rodiklių, 2019 –devyniuose. Daugiausiai prasčiausių reikšmių pasirinktuose rodikliuose galime matyti likvidumo grupėje, kurie indikuoja, ar įmonė yra pajėgi dengti turimus įsipareigojimus. Taip pat, įmonės gautų rodiklių reikšmės yra

prasčiausios ir pinigų srautų rodikliuose, kurie padeda nustatyti, kaip efektyviai įmonė vykdo savo veiklą, kaip efektyviai paskirsto pagrindinės veiklos srautus, galime matyti ir turto, ir nuosavybės santykio prasčiausią reikšmę, pagal kurį galime spręsti, kad įmonė tik 35% yra suformuota iš nuosavo kapitalo, 65% sudaro įsipareigojimai. Įmonės geriausias rodiklis gautas dviejų rodiklių atžvilgiu, kurie buvo geriausi visus tris laikotarpius –manevringumo, kuris, kaip ir buvo minėta UAB „Siramis“ atveju, ne visada parodo tikrąjį įmonės vaizdą, kadangi, jei įmonės nuosavo kapitalo lygis yra aukštas, šis rodiklis, tikėtina, bus mažas, dėl to ir šiame rodiklyje įmonės gautas rezultatas yra palankiausias visus tris laikotarpius. Kitas rodiklis, pagal kurį UAB „Stolvika“ gauta reikšmė palankiausia – pardavimų pelningumo, tai parodo, kad įmonė iš uždirbtų pajamų uždirba daugiausiai pelno, patiria mažiausiai sąnaudų. Lyginant analizuotus rodiklius ir gautas Altman bankroto prognozės reikšmes, galime teigti, kad abiejų būdų apskaičiuoti rezultatai sutampa: neigiamas įmonės apyvartinis kapitalas, žemas įmonės pelningumas, žemas nuosavo kapitalo lygis, nors, kaip ir buvo minėta, įmonė rodiklius gerina, efektyvindami įmonės turimą turtą.

Apibendrinant atliktą tyrimą, galime teigti, kad Altman Z bankroto prognozės modelio gautos reikšmės atitinka pasirinktus analizuotus finansinius rodiklius. Įmonės tiek pagal pasirinktus analizuotus rodiklius, tiek pagal Altman prognozės modelį yra išsidėsčiusios panašiose vietose. Vertinant pasirinktas įmones bendrame kontekste, galime įžvelgti rodiklių pablogėjimą 2021 metais, tai galėjo įtakoti augančios kainos, išaugusios kuro sąnaudos, kelių mokesčiai, Covid-19 pandemija, nors, galime matyti, kad pardavimų pajamos nei vienoje įmonėje reikšmingai nekrito. Iš teorijoje pasirinktų rodiklių skaičiavimui nebuvo pasirinkti aktyvumo grupės rodikliai, kadangi, jie ne visais atvejais atspindi tokia veikla užsiimančių įmonių tikrąjį vaizdą.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Nagrinėtoje literatūroje galime įžvelgti panašų daugumos autorių kreditingumo sąvokos supratimą. *Kreditingumas* – tai įmonės mokumo, gebėjo atsiskaityti už įsipareigojimus vertinimas. Įmonei kreditingumas yra svarbus nustatant savo finansinę situaciją, padeda įmonei tobulėti ir atkreipti dėmesį į konkrečius aspektus, taip pat, įvertinant, ar su klientu galima sudaryti bendradarbiavimo sutartis. Svarbus yra pastovus domėjimasis debitoriumi, kad laiku pastebėti neigiamus pokyčius įmonės viduje, taip dalinai apsisaugoti nuo debitoriaus bankroto arba potencialių problemų dėl kliento mokumo. Finansavimo įstaigose įmonės kreditingumo vertinimas yra išskiriamas kaip svarbiausias kriterijus, kurį turi atitikti įmonė, norinti gauti verslo finansavimą. Kreditingumui dar daugiau dėmesio pradėta skirti pasaulį sukrėtus įvairioms ekonominėms krizėms.
2. Įmonės kreditingumo vertinimas susideda iš kiekybinių ir kokybinių tyrimų. Abu šie tyrimai yra svarbūs, siekiant įsitikinti, kad įmonė yra finansiškai pajėgi vykdyti įsipareigojimus, išlikti konkurencinga rinkoje. Įmonės kreditingumui daug įtakos turėjo ir ekonominė situacija, todėl svarbu atsižvelgti ir į tai, ar įmonė patyrė sunkumų dėl ekonominės situacijos. Kreditingumas susideda iš kokybinių (įmonės verslo planas, verslo perspektyvos, įmonės vadovybės praeities istorija, patirtis rinkoje, vadovų kvalifikacija, teikiamų paslaugų konkurencingumas rinkoje, klientų ir tiekėjų analizė, įvertinimas, tiekėjų ir klientų diversifikacija (nepriklausomumas nuo vieno kliento) ir kiekybinių (įmonės finansinių ataskaitų rodiklių apskaičiavimas, jų analizė, lyginimas su praeitais laikotarpiais, prognozuojamais rodikliais (prognozėmis), lyginimas su konkurentų rodikliais) aspektų vertinimo.
3. Kreditingumo nustatymui, yra svarbu tinkamai išanalizuoti įmonės finansinės atskaitomybės rodiklius. Finansinių ataskaitų analizė padeda rodiklių pagalba nustatyti įmonės kreditingumą. Finansų įstaigoms, vieni iš svarbiausių rodiklių įmonės kreditingumui nustatyti yra įmonės likvidumo rodikliai, kurie padeda susidaryti bendrą vaizdą, ar įmonė yra pajėgi vykdyti tiek trumpalaikius, tiek ilgalaikius įsipareigojimus. Prie likvidumo rodiklių yra skaičiuojami taip pat ir įmonės pelningumo, stabilumo, aktyvumo ir pinigų srautų rodikliai. Kreditingumo nustatymui naudojamų rodiklių yra daug, kiekvienas rodiklis turi savo reikšmę ir kiekvienas yra savotiškai svarbus. Įmonei, nustatant kreditingumą, yra svarbu tinkamai pasirinkti reikiamus rodiklius, kurie padėtų atskleisti įmonės finansinę padėtį, dažniausiai įmonės veiklos sektorius turi didelės įtakos kreditingumo rodiklių pasirinkimui. Rodiklių pasirinkimas dažnu atveju priklauso ir nuo vyraujančios ekonominės situacijos. Populiarius

kreditavimo nustatymo būdas yra ir lyginamoji analizė, kuri remiasi įmonės finansinių laikotarpių, konkurentų, veikiančių tame pačiame sektoriuje palyginimu.

4. Tyrimui buvo pasirinktos penkios įmonės, kurios veikia transporto sektoriuje, yra vidutinio dydžio pagal įmonės dydžio įstatymą. Atlikus tyrimą analizės būdu, galime teigti, kad gautų pasirinktų finansinių rodiklių reikšmės sutampa su E. Altman bankroto prognozavimo modeliu, tai galėjo įtakoti ir pasirinkti finansiniai rodikliai, kadangi kai kurie iš jų yra ir Altman formulėje. Altman modelis susideda iš 5 rodiklių, kuriuos sudaro apyvartinio kapitalo ir turto santykis, įmonės turto efektyvumo rodiklis, įmonės pelno prieš apmokestinimą rodiklis, nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų santykis, pardavimų ir turto santykis. Gauti rezultatai abiejų pasirinktų analizės metodų sutampa – tiek Altman gautose reikšmėse, tiek pasirinktų finansinių rodiklių analizėje galime matyti įmonių sutampančias reikšmes ir pasiskirstymą nuo geriausių gautų rodiklių iki blogiausių. Daugelyje rodiklių ir Altman bankroto analizėje geriausios reikšmės gautos įmonėje UAB „Siramis“, prasčiausios – UAB „Stolvika“. Atlikus tyrimą galime pastebėti įmonių rodiklių suprastėjimą 2021 metais, tai galėjo įtakoti Covid-19 pandemija, išaugusios kuro kainos.

Pasiūlymai

Kaip ir buvo minėta, transporto sektoriuje veikiančioms įmonėms yra svarbu palaikyti tinkamą likvidumo lygį, efektyviai naudoti savo turimą turtą, palaikyti žemą skolų lygį. UAB „Transporto Marisa“ įmonėje galime pastebėti įmonės finansinių rodiklių gerėjimą, įmonė susitvarkė su aukštu skolų lygiu, kuris buvo 2019 metais, padidino pelningumą, taip sumažindami skolų lygį. Todėl stebint įmonės rodiklių ir bankroto prognozės gerėjimą, galime sakyti, kad įmonė gerai valdo savo finansinius išteklius ir su įsipareigojimais ar likvidumu problemų neturi, pelningumo atveju galime stebėti geriausius rezultatus 2021 metų laikotarpyje lyginant su kitomis įmonėmis, galime sakyti, kad įmonė efektyviai valdo savo turimus resursus. UAB „Jordė“ neturėjo geriausių rodiklių, pagal prasčiausius rodiklius 2021 ir 2020 metais, įmonė pasižymėjo dvejuose rodikliuose. Galime matyti, kad 2021 metais įmonėje krito pelningumas, dėl to susidarė aukštas skolų lygis lyginant su kitomis pasirinktomis įmonėmis. Įmonei reikėtų daugiau investuoti iš nuosavų lėšų, mažiau skolintis kredito įstaigose, palaikyti panašų pelningumo lygį, nes dabar matome nuolat svyruojantį (padidėja ar pamažėja), nors kartais tai įtakoja ir nepaprastosios situacijos (pavyzdžiui, Covid-19 pandemija). UAB „Autovesta“ įmonė pagal E. Altman rodiklį yra antroje vietoje pagal geriausią reikšmę, nors galime matyti finansinių rodiklių suprastėjimą 2021 metais, šį laikotarpį lyginant su 2020 ir 2019 metais, galime teigti, kad reikšmė sumažėjo dėl

stipraus pelningumo sumažėjimo. Siūlymas įmonei būtų didinti pardavimų pelningumą, optimizuoti turtą, kadangi šis rodiklis stipriai krito 2021 metais, stiprinti mokumo rodiklius (atsiskaityti su tiekėjais iš karto, daugiau investuoti į trumpalaikį turtą, nuosavą kapitalą, didinti įmonės pelningumą), gerinti pagrindinės veiklos efektyvumą. UAB „Siramis“ įmonėje galime matyti manevringumo rodiklio blogiausią reikšmę, bet šis rodiklis nėra tinkamai atspindintis įmonės vaizdą, kadangi įmonėje yra aukštas nuosavo kapitalo lygis ir įmonė neturi finansinių įsipareigojimų kredito įstaigoms. Taip pat, įmonėje dėl aukšto nuosavo kapitalo lygio galime matyti žemą nuosavo kapitalo pelningumo rodiklio lygį, kas signalizuoja, kad akcininkų investicijos nėra pelningos. Todėl, įmonė turėtų daugiau nuosavo kapitalo skirti įmonės plėtrai, daugiau investuoti į pardavimo pajamų augimą, galbūt naujų kryptių paiešką, to pasėkoje didinti įmonės pelną ir pajamas. UAB „Stolvika“ įmonė iš pasirinktų įmonių prasčiausia yra tiek pagal apskaičiuotus pasirinktus finansinius rodiklius, tiek pagal bankroto prognozavimo modelį. Įmonėje galime matyti daug problemų, tačiau pagrindinės yra šios – įmonė pagal pelningumo rodiklius, tiek nuosavą kapitalą, tiek turtą naudoja neefektyviausiai, galime sakyti, kad susiduria su likvidumo ir mokumo problemomis, įmonės apyvartinis kapitalas yra neigiamas, nors gautos reikšmės nėra kritinės. Patarimas įmonei būtų daugiau investuoti iš savų lėšų (transporto pirkimui), stengtis tiekėjams atsiskaityti iš karto, mažinti skolų lygį, optimizuoti turimą nuosavą kapitalą, efektyviau naudoti turimą turtą (stengtis kuo labiau išnaudoti kiekvieną turimą transporto priemonę).

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

- Aleknevičienė, V., Jatkūnaitė, D. (2005). Paskolos gavėjo kreditingumo įvertinimas. *Tiltai*, Nr. 3 (32), 11 – 20.
- Altman, E. (2000). Predicting financial distress of companies: Revisiting The Z – Score ant Zeta models. <https://pages.stern.nyu.edu/~ealtman/Zscores.pdf>
- Budrikienė, R, Paliulytė, I. (2012). Bankroto prognozavimo modelių pritaikomumas skirtingu mokumo ir pelningumo įmonėms. <https://gs.elaba.lt/object/elaba:6100216/6100216.pdf>
- Caplinska, A., Tvaronavičienė, M. (2020). Creditworthiness place in Credit Theory and methods of its evaluation. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(3), 2542 – 2555. https://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/27/Caplinska_Creditworthiness_place_in_Credit_Theory_and_methods_of_its_evaluation.pdf
- Chappell, C. (2013) The Executive Guide to Enterprise Risk Management. [https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=uSOuAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Chappell,+Ch.+\(2014\).+The+executive+guide+to+enterprise+risk+management&ots=UnV1UsOus8&sig=AG4lSNRQTi9dR-KsGp6eYwfBiuI&redir_esc=y#v=onepage&q=Chappell%2C%20Ch.%20\(2014\).%20The%20executive%20guide%20to%20enterprise%20risk%20management&f=false](https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=uSOuAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Chappell,+Ch.+(2014).+The+executive+guide+to+enterprise+risk+management&ots=UnV1UsOus8&sig=AG4lSNRQTi9dR-KsGp6eYwfBiuI&redir_esc=y#v=onepage&q=Chappell%2C%20Ch.%20(2014).%20The%20executive%20guide%20to%20enterprise%20risk%20management&f=false)
- Credit Info. (2023). Apie mus. <https://lt.creditinfo.com/lt/apie-mus/>
- Dzikevičius, A., Jonaitienė, B. (2015). Finansinių santykinių rodiklių, geriausiai įvertinančių skirtinguose Lietuvos sektoriuose veikiančias įmones, paieška. <https://journals.vilniustech.lt/index.php/BTP/article/download/8283/7146>
- Freitakas, E. (2006). Įmonės kreditingumo vertinimas. https://www.knf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/finansu/Frietakas_Imoniu_kreditingumo_vertinimas.pdf
- Galinienė, B., Mašalaitytė, L. (2007) Verslo vertinimo kokybei turintys įtakos finansinės analizės aspektai. <https://epublications.vu.lt/object/elaba:3815692/3815692.pdf>
- Invega (2022). Skatinamosios finansinės priemonės „Tiesioginės paskolos nuo karo nukentėjusiems verslo subjektams“ aprašymas.

Įmonių statistikos skyrius. (2020). Struktūrinės verslo (nefinansinių įmonių) statistikos tyrimo metodika. https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/677335/SVSTM_metodika.pdf/e515bccf-fc20-4b12-bfb8-c7b135737877

Janovič, V. (2012). Įmonių perspektyvinė finansinė analizė esant neapibrėžtumui. <https://www3.mruni.eu/ojs/business-systems-and-economics/article/view/499/462>

Jasienė, M., Laurinavičius, A. (2009). Kredito rizikos valdymo įmonėse problemos ir jų sprendimo būdai. <https://www.laurinavicius.net/uploads/userfiles/3.pdf>

Jurevičienė, D. (2015) Finansiniai Sprendimai. Finansinių sprendimo formos. <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16729/9789955301981.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kardokienė, G. (2022). Atsiskaitymų su pirkėjais ir tiekėjais apskaita ir kontrolė. <https://marko.lt/wp-content/uploads/2022/12/Straipsniai-Studentu-tyrimai-2022.pdf#page=47>

Kazakevičius, A., Jakštas, E. (2018). Verslo įmonių finansinių ataskaitų analizė. Mokomoji knyga. https://dspace.kaunokolegija.lt/bitstream/handle/123456789/149/E.Jak%C5%A1tas,%20A.Kazakevi%C4%8Dius.%20Mokomoji%20knyga.%20v.2020_.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Kiulkytė, L. (2017). Mažų ir labai mažų įmonių prekinio kredito rizikos vertinimas. <https://www.zurnalai.vu.lt/jaunuju-mokslininku-darbai/article/download/23758/23020/>

Kousayri, H. (2020). Creditworthiness Standards Between Theory and Practice (a Field Study on the Syrian Commercial Bank in Lattakia). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3591460>

Kuktaitė, S. ir Javaitienė, K. (2011). Apgaulės finansinėse ataskaitose. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos, 1 (21). 37—4. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367175042066/J.04~2011~1367175042066.pdf>

Kvekšienė, M., Tamošauskaitė, G. (2020). Krovinių pervežimo įmonės kreditingumo vertinimas. <https://vb.kvk.lt/object/elaba:64877973/64877973.pdf>

Labonaitė, G., Subačienė, R. (2014). Grynojo pelningumo vertinimo metodika. <https://www.zurnalai.vu.lt/BATP/article/download/13013/11872>

Lietuvos Bankas (2021). Smulkiojo ir vidutinio verslo finansavimo galimybių tyrimas. Analizė ir tyrimai. [34217_bff2383bc37f0a7222f9068e1d97b6e0.pdf \(lb.lt\)](https://www.lb.lt/34217_bff2383bc37f0a7222f9068e1d97b6e0.pdf)

Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L. (2011). Finansinė analizė. Mokomoji knyga.

Mackevičius, J., Valkauskas, R. (2010). Intergruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367173081112/J.04~2010~1367173081112.pdf>

Peškauskaitė, D., Jurevičienė, D. (2017). Įmonių kredito rizikos vertinimo metodai investiciniam sprendimui priimti. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2017~1515490144221/J.04~2017~1515490144221.pdf>

Romaškaitė, K., Mulmo, E. (2022). Įmonių mokumo analizė: Teoriniai ir praktiniai aspektai. <https://ekf.viko.lt/media/uploads/sites/7/2015/06/Studentu-konferencija.-Straipsniu-rinkinys.-2022.pdf#page=181>

Savickas, V. (2019). Pelningumo rodiklių įmonių veiklos finansiniams rezultatams vertinti pasirinkimo problematika. <https://epublications.vu.lt/object/elaba:52282528/>

Stanton, B. D. (2008). More Investors Consider Using the Effective Yield Method, Definition of Creditworthy Comes into Question. *Novogradac Journal of tax Credit Housing*, 3(1), 20-21. https://www.novoco.com/sites/default/files/atoms/files/carh_03-08.pdf

Stasytė, V. Aleksienė, L. (2015) Įmonės veiklos rizikos vertinimas ir valdymas mažose ir vidutinėse įmonėse. *Verslas: teorija ir praktika*, 2015, t. 16, Nr. 2, pp. 140-148. <https://journals.vilniustech.lt/index.php/BTP/article/download/8278/7142>

Valchos, D., Tolias, Y. A. (2016) Neuro-Fuzzy modeling in bankruptcy prediction. <https://yujor.fon.bg.ac.rs/index.php/yujor/article/view/203/94>

Venckevičiūtė, G. (2015). Kreditingumo svarba daugiakriteriniame smulkių ir vidutinių įmonių veiklos vertinime. [Kreditingumo svarba daugiakriteriniame smulkių ir vidutinių įmonių veiklos vertinime \(vu.lt\)](https://www.vu.lt/kreditingumo-svarba-daugiakriteriniame-smulkiu-ir-vidutiniu-imoniu-veiklos-vertinime)

Verslo žinios. Žodynas (2023). <https://zodynas.vz.lt/nuosavybes-koeficientas://zodynas.vz.lt/nuosavybes-koeficientas>

Vertybinių popierių birža, (2010). Įmonių finansinė analizė. Rodiklių Skaiciavimo metodika. https://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf

Tamošauskaitė, G. (2021). Įmonės kreditingumo nustatymo modelis <https://vb.kvk.lt/object/elaba:101124110/101124110.pdf>

Tamošauskaitė, G., Kveksienė, M. (2020). Krovinių pervežimo įmonės kreditingumo vertinimas. <https://vb.kvk.lt/object/elaba:64877973/64877973.pdf>

Trans. Info (2022). Kas mėnesį Lietuvos transporto įmonių mažėja dešimtimis. <https://trans.info/lt/kas-menesi-lietuvos-transporto-imoniu-mazeja-desimtimis-284917https://trans.info/lt/kas-menesi-lietuvos-transporto-imoniu-mazeja-desimtimis-284917>

Valvonis, V. (2004). Kredito rizikos valdymas banke. https://www.lb.lt/uploads/documents/docs/publications/valvonis_1.pdf

SANTRAUKA

Įmonės kreditingumas gali būti suprantamas kaip įmonės gebėjimas atlikti skolinius įsipareigojimus, jo svarba tapo vis didesnė po 2007-2008 metų ekonominės krizės, Covid-19 pandemijos. Kreditingumas yra svarbus daugeliui įmonių, kurioms yra svarbu tiek žinoti savo įmonės situaciją, tiek įsivertinti potencialius klientus, taip išvengiant nuostolių, svarbu yra nuolatinis kreditingumo analizavimas. Kreditingumas yra vienas svarbiausių dalykų, kuriuos reikia įsivertinti norint suteikti prekinį kreditą, ar kredito įstaigoms vertinant, ar įmonė yra tinkama paskolai gauti. Kreditingumą galime išskirti į kiekybinį ir kokybinį vertinimą. Kiekybinis vertinimas apima finansinių ataskaitų analizę, reikalingų rodiklių apskaičiavimą kreditingumui nustatyti, kokybinis vertinimas yra susijęs su skaitine analize (atsiliepimai apie įmonę, neigiamos informacijos paieška, akcininkų ir direktorių internete randama informacija). Kiekybinis kreditingumo vertinimas yra susijęs su finansinės atskaitomybės analize, rodikliai skirstomi į grupes, pagal tai, ką norima rasti apskaičiavus vieną ir kitą finansinį rodiklį. Kreditingumo rodiklius galime skirstyti į šias grupes: likvidumo, apyvartumo, pelningumo, aktyvumo ir stabilumo. Būtent šių kreditingumo rodiklių analize buvo remtasi tyrime, išskyrus aktyvumo, kadangi ši rodiklių grupė ne visada atspindi darbo tyrime naudojamų transporto įmonių tikrąjį vaizdą. Tyrimui buvo pasirinktos penkios vidutinio dydžio transporto įmonės, vertinami įmonių trijų laikotarpių finansiniai rodikliai, gauti rezultatai lyginti su praeitais laikotarpiais, kitų įmonių gautomis rodiklių reikšmėmis. Tyrime buvo siekiama nustatyti įmonės kreditingumui įtaką turinčių finansinių rodiklių sąveiką su E. Altman bankroto prognozės rodikliu. Gauti rezultatai sutampa, todėl galime teigti, kad pasirinkti finansiniai rodikliai atspindi ir E. Altman bankroto prognozės modelyje.

ANALYSIS OF FINANCIAL INDICATORS INFLUENCING THE COMPANY'S CREDITWORTHINESS

ADOMAS POŠKA

Bachelor thesis

Accounting and Auditing

Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration

PhD lecturer Gerda Jurkonienė

Vilnius, 2023

SUMMARY

The creditworthiness of the company can be understood as the ability of the company to fulfill its debt obligations, its importance became more and more important after the economic crisis in 2007-2008, Covid-19 pandemic. Creditworthiness is crucial for many companies, for which it is important both to know the situation of their company and to evaluate potential customers, thus avoiding losses, it is important to constantly analyse creditworthiness. Creditworthiness is one of the main things that must be assessed in order to grant commercial credit, or when credit institutions assess whether a company is suitable for a loan. Creditworthiness can be divided into quantitative and qualitative assessment. Quantitative assessment includes the analysis of financial statements, calculation of indicators needed to determine creditworthiness, qualitative is related to numerical analysis (reviews about the company, search for negative information, information found on the Internet about shareholders and directors). Quantitative indicators of creditworthiness are divided into groups, according to what is to be found after calculating one and another financial indicator. We can divide creditworthiness indicators into the following groups: liquidity, turnover, profitability, activity and stability. The analysis of these creditworthiness indicators was based on the study, except for activity indicators, since this group of indicators does not always reflect the true picture of the transport companies. Five medium-sized transport companies were selected for the study, the financial indicators of the companies for three periods were evaluated, the obtained results were compared with the previous periods, the values of the indicators obtained with other companies. The aim of the study was to determine the interaction of financial indicators influencing the company's creditworthiness with E. Altman's bankruptcy forecast indicator. The

obtained results match, so we can say that the chosen financial indicators are also reflected in E. Altman's bankruptcy forecast model.